

Skatteutskottets betänkande

1984/85:41

om företagsbeskattning m. m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas ett flertal motioner som direkt eller indirekt berör företagsbeskattningen. De yrkanden som ställs gäller bl. a. arbetande kapital i mindre och medelstora företag, dubbelbeskattning av aktieutdelning, bolagsskatten, partrederier, frivilliga vinstandelssystem, villkorade aktieägartillskott, investeringsfond och investeringsreserv, nyetableringskonto, underhållsfond för enskilt ägda hyreshus, lantbrukskonto och ersättningskonto vid markinlösen. Motionerna tar också upp frågor rörande avsättning till skogskonto, lön till barn som arbetar i föräldrarnas rörelse, egenföretagares avdrag för pensionsförsäkringspremier samt avdrag för värdeminskning på investering i asfaltenläggning, för arbetsrättsligt skadestånd, för representation och för stöd till kulturlivet.

Vid betänkandet har fogats 11 reservationer. Av dessa är sju gemensamma för (m), (c) och (fp), två har undertecknats av (c), en av (m) och (c) och en av (m) och (fp). Vidare har avgivits fyra särskilda yttranden.

Motionerna

1984/85:462 (jfr 461) av Rune Torwald m. fl. (c)

såvitt avser yrkandena

1. att riksdagen beslutar att partrederi i skattehänseende inte skall anses ha fast driftställe,
2. att riksdagen beslutar att partrederier får möjlighet att göra avsättningar till allmän investeringsfond,
3. att riksdagen beslutar att medel i sådan investeringsfond även får användas för inköp av andrahandsfartyg.

1984/85:484 av Hans Pettersson i Helsingborg (s) och Bengt Silfverstrand (s)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att se över avdragsrätten för inköp av konstgödsel och gifter som används i vår natur.

1984/85:562 (jfr 559) av Ulf Adelsohn m. fl. (m)

såvitt avser yrkandena

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en översyn av skattereglerna för fåmansföretag,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om återinförande av det särskilda FoU-avdraget.

1984/85:655 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c)

såvitt avser yrkandena

1. att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag om nyetableringskonton i enlighet med vad i motionen anförts,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om borttagande av förmögenhetsskatten på arbetande kapital,

6. att riksdagen beslutar att återinföra det särskilda forskningsavdraget.

1984/85:658 (jfr 657) av Sten Svensson m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skattepolitikens inriktning.

1984/85:680 av Einar Larsson m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om inrättande av etableringskonto för blivande företagare.

1984/85:683 av Martin Olsson (c)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om sådan lagändring att beskattning vid återbetalning av villkorade aktieägartillskott undviks.

1984/85:1150 av Bertil Danielsson (m) och Ewy Möller (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skattefritt sparande för företagsetablering.

1984/85:1201 av Olle Grahn m. fl. (fp, c, m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående villkorat aktieägartillskott.

1984/85:1209 av Göte Jonsson (m) och Hugo Hegeland (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om sådana förslag att allmän investeringsfond och investeringsreserv får användas för anskaffning av begagnade maskiner och inventarier.

1984/85:1211 av Stig Josefson m. fl. (c)

såvitt avser yrkande

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av avdragsrätt för pensionspremier i förvärvskälla.

1984/85:1214 av Marianne Karlsson m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om utredning av frågan om möjligheterna att medge avdragsrätt för premier till s.k. kompanjonsförsäkringar.

1984/85:1215 av Marianne Karlsson m. fl. (c, m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om en utredning av frågan om införande av s.k. nyetableringskonton i enlighet med vad som i motionen anförts.

1984/85:1217 av Göthe Knutson m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en skyndsam utredning om inrättandet av särskilt lantbrukskonto, förslagsvis av i princip samma slag som skogskonto.

1984/85:1219 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c, m, fp)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående vinstandelssystem.

1984/85:1221 av Erik Olsson (m) och Anders Andersson (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att procentsatsen på insättning å skogskonto skall höjas till 80 resp. 60 % i enlighet med motionens yrkande.

1984/85:1229 av Kenth Skårvik m. fl. (fp, c, m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till sådana förändringar i kommunalskattelagen att avgift till egen frivillig pensionsförsäkring betraktas som avdragsgill kostnad i rörelse och inte som eget uttag.

1984/85:1232 av Sten Svensson m. fl. (m, c, fp)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om förslag i enlighet med vad som i motionen anförts angående avskaffande av förmögenhetsskatt på kapital som arbetar i familjeföretag.

1984/85:1589 av Gunilla André m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag om borttagande av förmögenhetsskatten på arbetande kapital.

1984/85:1597 av Tommy Franzén m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar slopa rätten till representationsavdrag.

1984/85:1603 av Erik Johansson m. fl. (s, m, c, fp)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att trädgårdsföretagare skall få samma möjlighet som yrkesfiskare att använda de medel som avsatts till allmän investeringsreserv m. m. till löpande driftkostnader etc.

1984/85:1604 av Kersti Johansson (c)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att egenföretagares pensionpremie skall betraktas som kostnad i rörelsen.

1984/85:1618 av Bo Lundgren (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande den skattemässiga behandlingen av villkorat aktieägartillskott.

1984/85:1631 av Arne Svensson (m)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att uttag från skogskonto, för visst beskattningsår, får ske på samma villkor som insättning på dylikt konto, alltså fram till den dag då den skattskyldige skall ha avlämnat sin självdeklaration för det gångna året.

1984/85:1632 av Arne Svensson (m) och Ingvar Eriksson (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar att avsättning till skogskonto fr. o. m. 1986 års taxering får ske med högst 80 % av likvid för avverkningsrätter och med högst 60 % av likvid för leveransvirke eller värde av skogsprodukter som använts i egen rörelse,

2. att riksdagen beslutar att av likvid som erhållits för avverkning av skadad skog högst 100 % resp. 80 % får avsättas till skogskonto.

1984/85:1634 av Sten Svensson (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stimulans av enskilt stöd till kulturlivet.

1984/85:1636 av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag innebärande att egenföretagares pensionsförsäkringspremier blir avdragsbara som kostnad i rörelsen fr. o. m. 1987 års taxering.

1984/85:1637 av Knut Wachtmeister (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att underlätta egenföretagandet.

1984/85:1639 av Knut Wachtmeister (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag om slopande av förbudet att kvitta underskott i en kommun mot överskott i en annan.

1984/85:1645 av Bengt Wittbom (m)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar i enlighet med vad som i motionen anförts angående avskrivningstider för asfaltbeläggningsinvesteringar på markanläggningar till fastigheter som används i ägarens rörelse.

1984/85:1647 av Nils Åsling (c)

såvitt avser yrkande

2. att riksdagen hos regeringen begär nya regler för beskattning av investeringar i aktiekapital i företag inom stödområdena A och B i enlighet med vad i motionen anförts.

1984/85:2210 av Lars Ahlström (m) och Christer Eirefelt (fp)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att förslag till lagändringar framläggs så att vissa skevheter, avseende bl. a. pensionskostnader i rörelse, upphävs beträffande skattereglerna för egenföretagare.

1984/85:2242 av andre vice talmannen Anders Dahlgren (c) och Nils Åsling (c)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar att den årliga insatsen i kooperativa företag skall ge medlemmen möjlighet till uppskjuten skatteinbetalning med 60 % av insatsen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om kooperativa kapitalfonder i enlighet med vad som anförts i motionen.

1984/85:2271 (jfr 2269) av Börje Hörnlund (c) och Karin Israelsson (c)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att beskattningen av arbetande kapital i småföretag slopas.

1984/85:2283 av Göte Jonsson (m)

såvitt avser yrkandena

4. att riksdagen hos regeringen hemställer om skyndsamt förslag om slopande av skatten på det i företaget arbetande kapitalet,

5. att riksdagen hos regeringen begär att 1980 års företagsskattekommitté får i uppdrag att skyndsamt se över lagstiftningen beträffande fåmansföretagen i enlighet med vad i motionen anförts.

1984/85:2362 av Ingrid Hemmingsson (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om förslag om att ungdomar som arbetar i föräldrars företag själva skall beskattas för inkomsten.

1984/85:2364 av Ingrid Hemmingsson (m)

I motionen yrkas att riksdagen begär att regeringen låter utreda frågan om underhållsfonder för privata fastighetsägare.

1984/85:2365 av Kjell Johansson (fp)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att göra ett tillägg i punkt 9 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (1928:370) av följande innehåll:

Avdrag medges för premie för sådan gruppsjukförsäkring som avses i 32 § tredje mom. 3 st även om försäkringen tecknats av fysisk person i hans egenskap av utövare av viss rörelse.

1984/85:2716 (jfr 2715) av Alf Wennerfors m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att 20 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha den lydelse beträffande arbetsrättsliga skadestånd som den hade den 30 juni 1984, såvitt avser vad i motionen anförts om skadestånd.

1984/85:2730 (jfr 2729) av Anders Högmark (m) och Bengt Danielsson (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om förändringar i skattelagstiftningen i enlighet med de riktlinjer som anförts i motionen.

1984/85:2731 av Göran Riegnell m. fl. (m)

såvitt avser yrkandena

1. att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till ändringar i kommunalskattelagen vad avser partredares avdragsmöjligheter i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till ändring i kommunalskattelagen vad avser partredares fasta driftställe i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till ändringar i kommunalskattelagen vad avser allmän investeringsfond och allmän investeringsreserv i enlighet med vad som anförts i motionen.

1984/85:2754 av Ulf Adelsohn m. fl. (m)

såvitt avser yrkandena

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avskaffande av förmögenhetsbeskattning av arbetande kapital i mindre och medelstora företag i enlighet med vad som anförts i motionen,

14. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett successivt avskaffande av dubbelbeskattningen av aktieutdelning i enlighet med vad som anförts i motionen,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande en förändring av bolagsskatten,

19. att riksdagen beslutar att det s. k. FoU-avdraget vid beskattningen återinförs fr. o. m. beskattningsåret 1986.

1984/85:2764 (jfr 2762) av Christer Eirefelt (fp) och Hugo Bergdahl (fp)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar avskaffa arvs- och förmögenhetsskatt på i företagen arbetande kapital i enlighet med vad som sägs i motion 2762.

1984/85:2807 (jfr 2805) av Bengt Westerberg m. fl. (fp)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar avskaffa förmögenhetsskatten på det arbetande kapitalet i de mindre och medelstora företagen.

Gällande rätt m. m.

Arbetande kapital

T. o. m. 1971 års taxering gjordes ingen skillnad vid förmögenhetsbeskattningen mellan å ena sidan tillgångar och skulder nedlagda i rörelse eller jordbruk och å andra sidan övriga tillgångar och skulder.

Genom lagstiftning 1970 infördes med verkan fr. o. m. 1972 års taxering provisoriska regler för beskattning av s. k. arbetande kapital i vissa slag av familjeföretag. Dessa skattelättnader motiverades främst av att kapitalet, så länge det arbetar i företaget, inte på samma sätt som andra tillgångar är

omedelbart tillgängligt för ägarens privata konsumtion. Reglerna var emellertid förknippade med en rad villkor som måste uppfyllas för att få tillämpas.

Dessa bestämmelser innebar emellertid att många företag inte kunde få del av den lindrade förmögenhetsbeskattningen. För att mera allmänt kunna tillgodose syftet med de provisoriska bestämmelserna ersattes dessa 1974 och 1977 med nya regler.

Dessa bestämmelser, som gällde fr. o. m. 1979 års taxering, innebar att det enligt särskilda regler framräknade substansvärdet av förmögenhet som lagts ned i jordbruk eller rörelse skulle reduceras till 30 % av det värde varmed tillgångarna översteg beloppet av skulder och andra avgående poster. Rätten till reduktion var emellertid begränsad enligt en särskild spärregel, detta för att förhindra att lättnadsreglerna skulle stimulera till passivt ägande i jordbruksfastighet och till annan spekulation i fastigheter. Spärregeln innebar att förmögenhetsvärdet av förvärvskällan inte fick tas upp till lägre belopp än som svarade mot värdet av ägaren tillhöriga fastigheter i verksamheten minskat med de skulder som belöpte på fastigheterna. Spärregeln var sålunda tillämplig bara i en förvärvskälla där fastighet fanns.

- Genom riksdagsbeslut på våren 1981 avskaffades spärregeln med verkan fr. o. m. 1982 års taxering. Slopandet kompletterades med en bestämmelse av innebörd att som tillgångar i rörelse endast skall räknas sådana bostadsbyggnader som används som personalbostäder. Vidare skall vissa fastigheter – trots att de inte utgör rörelsetillgångar i skatterättslig mening – anses som en särskild förvärvskälla inom inkomstlaget rörelse och således behandlas enligt reglerna för företagsförmögenhet. Det gäller egendom som ingår antingen i en industrienhet avseende täktmark – i förekommande fall också industribyggnad på sådan mark – eller i en exploateringsenhet.

I samband med att skatteutskottet våren 1982 behandlade en proposition med förslag om avdrag för aktieutdelning i icke börsnoterade företag anförde utskottets socialdemokrater – som f. ö. avstyrkt förslaget om spärregelns avskaffande – i ett särskilt yttrande bl. a. följande (SkU 1981/82:65).

Under senare år har gjorts genomgripande ändringar av inkomst- och förmögenhetsbeskattningen, av vilka åtskilliga varit ägnade att väsentligt förbättra företagens likviditet. Framtida lättnader i beskattningen av företagsförmögenhet bör enligt vår uppfattning inte ske utan mycket tungt vägande skäl. Redan i dag gäller regler som de facto medför att betydande delar av företagskapitalet inte blir föremål för någon förmögenhetsskatt. Vi vill i sammanhanget särskilt erinra om de bestämmelser om reduktion av substansvärdet av i jordbruk eller rörelse nedlagd förmögenhet som antogs av riksdagen 1977 och som numera – efter författningsändring 1981 – torde innebära att även betydande passiva förmögenhetsinnehav undgår beskattning. Vi vill särskilt understryka att de förmögenhetsskattelättnader som nu föreslås i propositionen och som kan antas även framdeles komma att aktualiseras av de borgerliga partierna kommer inte bara små och medelstora utan samtliga icke börsnoterade företag till godo. En ökad omfördelning av

skattebördan från företag till enskilda kan leda till konsekvenser som från fördelnings- och rättvisesynpunkt ter sig utmanande.

Med det anförda har vi velat markera att vi i princip anser förmögenhetsskatten vara ett olämpligt näringspolitiskt instrument. Ansträngningarna måste i stället inriktas på en så långt möjligt likformig värdering av förmögenhetstillgångar oavsett hur de är placerade. Eljest skapar man betydande orättvisor mellan olika förmögenhetsägare men också mellan företagare och anställda.

Skatteutskottet avstyrkte senast i höstas i sitt betänkande 1984/85:2 motionsyrkanden om slopande av förmögenhetsskatten på arbetande kapital i mindre och medelstora företag. Utskottet framhöll i sammanhanget bl. a. att betydande delar av företagskapitalet med de bestämmelser som nu gäller inte torde bli föremål för någon förmögenhetsbeskattning. Utskottet hänvisade också till att företagsskattekommittén enligt sina direktiv hade att i sitt fortsatta arbete undersöka vad som kunde göras för att underlätta familjeföretagens försörjning med riskkapital och till att företagens likviditet med den av företagsskattekommittén då nyligen publicerade s. k. staketmetoden för beskattning av enskild näringsverksamhet (jfr nedan) skulle komma att förstärkas.

Mot utskottets beslut reserverade sig de borgerliga representanterna i utskottet.

Företagsskattekommittén

Företagsskattekommittén (B 1979:13) har i ett i juni 1984 avlämnat delbetänkande (SOU 1984:70) Staketmetoden, en ny metod för beskattning av enskild näringsverksamhet, presenterat en modell för beskattning av näringsverksamhet som bygger på grundtanken att i verksamheten uppkommen vinst (inkomst av näringsverksamhet), som företagaren låter stå kvar i verksamheten, endast skall beskattas med en lågprocentig, proportionell statlig skatt (10 % på sparade vinstmedel). Vinst som näringsidkaren tar ut för att använda för konsumtion eller annat privat ändamål (inkomst av eget företag) skall däremot på vanligt sätt beskattas enligt den för fysiska personer gällande progressiva skatteskalan.

I fråga om kapitalbeskattningen bör enligt kommitténs mening beaktas att på de i verksamheten hopsamlade vinstmedlen vilar en latent skatteskuld. Kommittén föreslår därför – efter förebild av hur skogskontomedel och liknande behandlas i dag – en reduktion av vinstmedlen till 50 %.

Företagsskattekommitténs betänkande är efter remissbehandling för närvarande föremål för beredning inom regeringskansliet.

Utredningen angående de små och medelstora företagens finansiella situation

Utredningen angående de små och medelstora företagens finansiella situation har i ett i oktober 1983 avlämnat betänkande (SOU 1983:59) Kreativ finansiering föreslagit olika åtgärder i syfte att förbättra förutsättningarna för småföretagens finansiering. Förslagen avser bl.a. ökade möjligheter till lånefinansiering mot lägre kostnader, möjlighet för nystartade företag att få nedsättning av socialavgifterna eller att få behålla dem i rörelsen som ett slags riskkapital och allmänt förbättrade förutsättningar för återlån av sådana avgifter samt åtgärder för att underlätta generationsskiften i företag.

Utredningsförslaget bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Kooperationsutredningen

I syfte att underlätta uppbyggandet av egenkapital i ekonomiska föreningar lade kooperationsutredningen i ett i september 1981 avlämnat betänkande (SOU 1981:60) Kooperationen i samhället fram tre förslag på skatteområdet. Av intresse i detta sammanhang är två som tagits upp i en av de nu aktuella motionerna (2242). Ett av dessa gick ut på att medlemmar i lantbrukskooperativa föreningar skulle få uppskov med beskattning – i samband med ökning av insatskapitalet – med 60 % av insatsbetalningarna, det andra förslaget gällde avdrag för avsättning till en kooperativ kapitalfond.

Inget av förslagen resulterade i lagstiftning. Finansministern framhöll i den proposition som byggde på kooperationsutredningens förslag bl. a.

Förslaget om avdragsrätt på grund av ökning av insatser strider mot den grundläggande principen att riskkapital skall byggas upp av beskattade medel. Principiella skäl talar därför mot förslaget. Det kan vidare ifrågasättas om det föreslagna avdraget kommer att öka medlemsinsatserna i nämnvärd utsträckning. Avdraget kommer nämligen att gälla vid sidan av de möjligheter som redan finns till skattekrediter genom lagernedskrivningar, överavskrivningar på inventarier och olika former av avsättningar. De flesta jordbrukare har inte någon nytta av ett ytterligare avdrag eftersom det befintliga systemet ger tillräckligt stora skattekrediter. Den som nyligen förvärvat ett jordbruk har dessutom normalt mycket stora ränteavdrag som ytterligare reducerar möjligheterna att effektivt utnyttja ett nytt avdrag. Slutligen kan nämnas att ett införande av en avdragsrätt på grund av insatsbetalning administrativt sett är mycket svårhanterligt. Förslaget bör därför inte genomföras.

I fråga om avsättning till kapitalfond yttrade finansministern bl. a.

Ekonomiska föreningar har – liksom övriga företag – normalt goda möjligheter att bygga upp obeskattade reserver. Med hänsyn till att dessa möjligheter ofta inte utnyttjas fullt ut finns det knappast något behov av att komplettera regelsystemet med ytterligare en obeskattad reserv. Det kan tvärtom anföras skäl för en begränsning av nuvarande s. k. fria reserveringsmöjligheter - - -. En avdragsrätt som är kopplad till storleken av en frivillig fondavsättning blir dessutom krånglig att tillämpa.

Dubbelbeskattning av aktieutdelning

I princip gäller att vinsten i ett aktiebolag eller ekonomisk förening blir föremål för s. k. ekonomisk dubbelbeskattning. För att lindra denna beskattning har man infört särskilda regler. Enligt lagen om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning (Annellagen) kan aktiebolag få avdrag för utdelning på kapital som tillförts bolaget vid dess bildande eller vid nyemission. Avdrag kan medges med sammanlagt lika stort belopp som betalats in för aktierna. Avdraget får utnyttjas under en 20-årsperiod. Det årliga avdraget är begränsat till högst 10 % av vad som betalats in för aktierna och får inte överstiga utdelningen på dessa aktier.

Dubbelbeskattningen har ytterligare begränsats genom lagen om avdrag för utdelning på icke börsnoterade aktier. Avdrag kan med stöd av denna lag medges med 70 % av lämnad utdelning, dock med högst 15 % av aktiekapitalet och högst 700 000 kr.

Frågan om slopande av dubbelbeskattningen av bolagsvinster har återkommande prövats av skatteutskottet (jfr. bl. a. SkU 1983/84:32). Utskottet har därvid under senare år framhållit att Annell-lagstiftningen i sina huvuddrag gällt sedan lång tid tillbaka och att det råder bred enighet om reglernas nuvarande utformning. I fråga om de ej börsnoterade företagen har utskottet konstaterat att deras avdrag för aktieutdelning maximerats till 70 % av aktieutdelningen för att denna skulle bli ungefär lika högt belastad från skatte- och avgiftssynpunkt som en löneutbetalning. Utskottet, som avstyrkt motioner i ämnet, har menat att dubbelbeskattningsproblemen genom bestämmelserna om avdrag för aktieutdelning på det hela taget eliminerats för de mindre och medelstora företagen och att de hade en begränsad betydelse för de börsnoterade företagen.

Mot utskottets senaste beslut i denna fråga reserverade sig (m) och fp). Riksdagen följde utskottet.

Partrederi

Rederier, som inte drivs i aktiebolagsform, taxeras inte, utan deras inkomst beskattas hos de olika delägarna med belopp som motsvarar vars och ens andel av rederiets inkomst. Inkomsten beskattas i den kommun där rederiet haft fast driftställe eller — om fast driftställe undantagsvis saknas — i den skattskyldiges hemortskommun. Detta innebär att en delägare i regel kan få avdrag vid den kommunala beskattningen för underskott i rederiet endast om han är bosatt i den kommun där rederiet har sitt fasta driftställe. Reglerna överensstämmer med de principer som tillämpas även för andra rörelseinkomster.

År 1973 infördes särskilda regler för att förhindra skatteflykt bl. a. genom kontraktsavskrivning. Fysiska personer och s. k. fåmansbolag får inte längre utnyttja underskott till följd av kontraktsavskrivning mot annan inkomst än

inkomst av rederi-, luftfarts- eller varvsrörelse. Detsamma gäller i fråga om underskott som uppkommit på grund av högre avskrivning än 10 % av anskaffningsvärdet för fartyg eller 15 % av anskaffningsvärdet för luftfartyg. Underskott som inte kunnat utnyttjas under ett beskattningsår får dock utnyttjas under en följande sexårsperiod. Vid avyttring av kontrakt, fartyg eller luftfartyg till underpris gäller att det verkliga värdet, dock högst kontraktspriset, skall utgöra intäkt i rörelse. Vidare skall åtnjuten kontraktsavskrivning återföras till beskattning om den skattskyldige flyttar utomlands eller om utflyttning sker av det fasta driftstället för rörelsen.

Som tidigare nämnts (s. 8 ovan) har företagsskattekommittén i ett vid förra halvårsskiftet framlagt betänkande presenterat en ny modell för beskattning av enskild näringsverksamhet. Modellen ("staketmetoden") innebär bl. a. att all näringsverksamhet som en fysisk person bedriver skall utgöra en förvärvskälla och beskattas i näringsidkarens hemortskommun. Om näringsverksamheten omfattar flera olika verksamhetsgrenar, som i dag utgör särskilda förvärvskällor, kan man alltså med den nya modellen inte i beskattningshänseende tala om underskott i en av dessa grenar. Det är i stället det samlade resultatet som räknas. När det gäller underskott i näringsverksamheten bör enligt kommitténs uppfattning en näringsidkare ha rätt att göra ett allmänt avdrag i den egna deklarationen med ett belopp som motsvarar vad han tillskjutit för att täcka underskottet.

Frågor rörande rätt beskattningssort för partrederi och partredares rätt till avdrag för underskott till följd av kontraktsavskrivning m. m. behandlades av skatteutskottet så sent som i höstas. Utskottet avstyrkte då motionsyrkanden om översyn av 1973 års regler för beskattning av partredare med hänvisning bl. a. till den av företagsskattekommittén föreslagna metoden för beskattning av enskild näringsverksamhet (SkU 1984/85:5). Vid utskottsbetänkandet fogade de borgerliga representanterna en reservation med yrkande att företagsskattekommittén skulle ges tilläggsdirektiv att med förtur utreda skattefrågorna i syfte att underlätta användandet av partrederi som finansieringsform.

Villkorat aktieägartillskott

Aktieägartillskott lämnas från aktieägarna i ett bolag för att t. ex. fylla ut en brist i bolagets egna kapital. Om tillskott inte lämnas kan i vissa fall aktiebolaget tvingas gå i likvidation. I regel lämnas tillskottet av samtliga aktieägare. Ibland lämnas dock tillskott endast av den eller de största aktieägarna. Om samtliga aktieägare lämnar tillskott brukar detta ske i förhållande till vars och ens aktieinnehav. Två skilda typer av aktieägartillskott förekommer – ovillkorliga och villkorliga. De ovillkorliga aktieägartillskotten lämnas utan några förbehåll om återbetalning annat än möjligen i samband med bolagets upplösning. Sådana insatser kan alltså jämföras med rena kapitalinsatser från aktieägarnas sida. Villkorliga aktieägartillskott

lämnas däremot normalt med krav på att tillskottet skall återbetalas när bolaget tjänat in tillräckliga vinstmedel. De villkorliga tillskotten kan därigenom ses närmast som ett slags lån utan säkerhet.

Hur aktieägartillskotten skall behandlas har varken reglerats i den skatterättsliga eller civilrättsliga lagstiftningen. Den skatterättsliga frågan har endast varit föremål för ett fåtal avgöranden i regeringsrätten. I ett äldre rättsfall har regeringsrätten förklarat att ett aktieägartillskott inte utgjorde skattepliktig intäkt för det mottagande bolaget.

En återbetalning av redovisade vinstmedel av villkorat aktieägartillskott från dotterbolag till moderbolag har dock i ett förhandsbesked ansetts utgöra skattepliktig utdelning för moderbolaget (RSV/FB Dt 1983:10).

X AB, som drev byggnadsrörelse förenad med fastighetsförvaltning, förvärvade 1980-03-21 samtliga aktier (= 50 st a nom 100 kr) i Y AB från Z AB för 2 800 000 kr. Y AB:s huvudsakliga tillgång var en fastighet. Denna fastighet hade under räkenskapsåret 1979/80 sålts för 4 000 000 kr. enligt köpeavtal daterat 1980-04-25 och 1980-03-24. Y AB var efter fastighetsförsäljningen ett vilande bolag.

Det tidigare moderbolaget Z AB lämnade under räkenskapsåret 1978/79 till Y AB ett aktieägartillskott med beskattade medel om 4 500 000 kr. med förbehåll om rätt till återbetalning ur framtida vinstmedel. Y AB hade under räkenskapsåret 1979/80 redovisat en vinst om 3 404 781 kr.

Y AB skulle avvecklas. Dessförinnan skulle beloppet 3 404 781 kr. betalas ut till X AB som en delåterbetalning av aktieägartillskottet från Z AB. Frågan gällde bl. a. om denna betalning skulle utgöra skattepliktig intäkt för X AB.

RSV konstaterade att Z genom sitt villkorade aktieägartillskott till Y fått en fordran på detta bolag på 4,5 milj. kr. Fördringsrätten hade överlåtits på X i samband med aktieöverlåtelsen. Omvänt hade Y fått en skuld till Z på motsvarande belopp. Om Y, innan bolagets tillgångar utskiftades, till det nya moderbolaget X betalade denna skuld var enligt RSV återbetalningen av det villkorade aktieägartillskottet att anse som återbetalning av skuld till ett belopp motsvarande bolagets vinstmedel, 3 404 781 kr.

Regeringsrätten ansåg emellertid – i motsats till RSV – återbetalningen av vinstmedlen vara att betrakta som vinstdelning.

Med anledning av en motion till förra riksmötet med yrkande att villkorat aktieägartillskott i beskattningshänseende skulle behandlas som amortering på skuld och inte som utdelning framhöll utskottet i höstas (SkU 1984/85:2) att frågan var av den beskaffenhet att den i första hand borde avgöras av domstol. Förhållandena i det av regeringsrätten avgjorda, av motionärerna åberopade förhandsbeskedet var enligt utskottets mening inte sådana, att det kunde anses generellt utslagsgivande i fråga om alla fall av renodlade aktieägartillskott, och utskottet avstyrkte därför motionen. Beslutet var enhälligt.

Numera har regeringsrätten genom dom den 29 mars 1985 i ett förhandsbeskedsärende förklarat att återbäring av villkorat aktieägartillskott som

sker till tillskottsgivaren själv inte kan beskattas som utdelning, eftersom en förutsättning för en beskattning som för utdelning i princip måste vara att den för mottagaren utgör avkastning på det i bolaget investerade kapitalet. Regeringsrätten har i stället ansett sådant tillskott böra i skatterättsligt hänseende behandlas som återbetalning av lån.

Vinstandelssystem

Enligt beslut av riksdagen i december 1983 är svenska aktiebolag, svenska ekonomiska föreningar, svenska sparbanker och svenska ömsesidiga skadeförsäkringsanstalter skyldiga erlagga en vinstdelningsskatt motsvarande 20 % av en realt beräknad nettovinst. Underlaget för vinstdelningsskatten beräknas för varje företag för sig och bestäms av taxeringsnämnden i samband med den årliga inkomsttaxeringen. Vid fastställande av underlaget för vinstdelningsskatten medges ett avdrag med 500 000 kr. (s. k. fast fribelopp) eller med 6 % av företagets lönesumma (lönebaserat fribelopp). Skatten är avdragsgill vid taxeringen året efter det den påförts.

I samband med behandlingen av en proposition (1984/85:80) om undantag från beskattning i vissa fall av anställdas förvärv av aktier i det bolag där de är anställda avstyrkte skatteutskottet – med riksdagens godkännande – i höstas (SkU 1984/85:21) ett motionsyrkande om att genom generella stimulanser medverka till införandet av individuella vinstandelssystem i företagen.

Mot beslutet reserverade sig (m), (c) och (fp).

Bolagsskatt

Genom beslut av riksdagen hösten 1983 sänktes bolagsskatten från tidigare gällande 40 % till den nivå som gäller för flertalet ekonomiska föreningar, dvs. 32 %. Samtidigt begränsades den högsta tillåtna lagerreserven från 60 % till 50 % av lagrets värde.

Vid riksdagsbehandlingen yrkade (m), (c) och (fp) att lagernedskrivningsreglerna skulle vara oförändrade (SkU 1983/84:14 res. 1). Centerpartiet för sin del yrkade att bolagsskattesatserna vid oförändrade lagernedskrivningsregler skulle kvarstå på den tidigare nivån, 40 %.

Fondavsättning m. m.

Investeringsfond och investeringsreserv

Vid beräkning av nettointäkt av fastighet eller av rörelse har svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening och svensk sparbank rätt till avdrag för belopp som i räkenskaperna avsatts till allmän investeringfond. Enskilda rörelseidkare och jordbrukare har en motsvarande rätt till avdrag för

avsättning till allmän investeringsreserv.

Såväl investeringfond som investeringsreserv får tas i anspråk för vissa särskilt angivna ändamål, avseende företrädesvis kostnader för investeringar i byggnader, markanläggningar och inventarier.

På grund av fiskerinäringens särskilda förhållanden har föreskrivits att investeringsreserver som skapas inom fiskerinäringen skall kunna utnyttjas kontinuerligt och således även för löpande driftkostnader.

Resultatutjämningsfonder m. m.

Fr. o. m. 1981 års taxering har möjlighet skapats för de löneintensiva företagen till resultatutjämnning och konsolidering genom särskild fondavsättning. Fonden är förvärvskälleanknuten. Avsättning får inte ske i penning- eller försäkringsrörelse.

Avsättningen kan beräknas dels på grundval av lönekostnaderna under beskattningsåret (lönebaserad resultatutjämningsfond), dels på den vid taxering till statlig inkomstskatt beräknade inkomsten i förvärvskällan efter korrigering för olika avsättningar (inkomstbaserad resultatutjämningsfond).

Den lönebaserade avsättningen får uppgå till högst 20 % av lönekostnaden och den inkomstbaserade till högst 15 % av inkomsten. Avdragsrätten är inte kopplad till något krav på att medlen sätts in på bank.

Det belopp som avsatts skall återföras till beskattning påföljande år.

Bland andra former av resultatreglerande åtgärder kan nämnas avsättning till särskild investeringsfond för avyttrat fartyg m. m. (s. k. fartygsfond), avsättning till särskild nyanskaffningsfond vid försäljning av rörelse eller del därav, avsättning till fond för återanskaffning av fastighet i rörelse samt insättning på upphovsmanna- och uppfinnarkonton.

Reparationsfond

Några bestämmelser om resultatutjämnning genom kontoavsättning finns inte i förvärvskällan annan fastighet.

För enskilt ägda hyresfastigheter gäller som huvudregel att kostnaderna för reparation och underhåll är omedelbart avdragsgilla. Till underhåll räknas förutom löpande underhåll även åtgärder i det periodiska underhållet. Efter den skattskyldiges fria val kan större kostnader för underhåll få fördelas på tre år, i vissa fall fler.

Kostnader för ny-, till- eller ombyggnadsåtgärder får dras av i form av årliga värdeminskningsskattavdrag. Avdraget uppgår i allmänhet till 1,5 % för stenbyggnader och 1,75 % för trähus. För teknisk utrustning (värmepannor, fläktar, hissar m. m.) tillämpas högre tal, 5–10 %.

Tidigare behandling

Som framgår av den tidigare redogörelsen har möjligheterna att utjämna inkomster mellan olika beskattningsår avsevärt utvidgats under senare år, framför allt genom 1979 års företagsskattereform (prop. 1978/79:210, SkU 57). De motioner avseende inkomstutjämning genom fondavsättning som skatteutskottet under senare år haft att pröva har företrädesvis avsett möjligheterna att göra avsättningar till konton för nyetablering. I enlighet med skatteutskottets hemställan överlämnade riksdagen redan 1981 till företagsskattekommittén en motion om etableringskonto för blivande egenföretagare. Skatteutskottet hade i sammanhanget uttalat (SkU 1980/81:25) att sådana konton kunde tänkas underlätta en strukturomvandling i näringslivet och åstadkomma attitydförändringar till företagandet och att frågan därför var värd att övervägas.

När motioner i ämnet återkommit har utskottet hänvisat till företagsskattekommitténs utredningsarbete (jfr. bl. a. SkU 1984/85:2).

I höstas avstyrkte utskottet också motioner om inrättande av trygghetsfonder för fria yrkesutövare (bl. a. professionella idrottsmän, uppfinnare och andra med ojämna inkomster). Mot detta beslut reserverade sig (m), (c) och (fp). Riksdagen följde utskottet.

Proposition 1984/85:93

Skatteutskottet har nyligen tillstyrkt ett regeringsförslag (prop. 1984/85:93) enligt vilket vissa utgifter från tiden innan en verksamhet utvecklats till rörelse skall få dras av i efterhand. Propositionen, som bygger på kulturskattekommitténs slutbetänkande (SOU 1983:53), Kulturarbetare och uppfinnare, innebär bl. a. att avdrag får göras för löpande omkostnader som hänför sig till det kalenderår då en rörelse påbörjats och det närmast föregående året. Avdraget skall kunna utnyttjas mot rörelseintäkter under de sex första rörelseåren och får inte leda till underskott under något av åren.

Företagsskattekommittén

Som framgår av utskottets tidigare redogörelse (s. 8 ovan) har företagskattekommittén presenterat en modell för beskattning av näringsverksamhet som bygger på grundtanken att i verksamheten uppkommen vinst som står kvar i verksamheten bara skall beskattas med en lågprocentig, proportionell statlig skatt (den s. k. staketmetoden). Staketmetoden tar bl. a. sikte på att genom skattekrediter skapa större utrymme för kapitalbildning i en näringsverksamhet. I fråga om den sålunda föreslagna beskattningsmodellen framhåller företagsskattekommittén bl. a.

Staketmetoden ger alltså näringsidkaren möjlighet att – efter avdrag för en lågprocentig proportionell skatt – ackumulera vinsten i verksamheten.

Dessa vinster kan användas fritt i och för näringsverksamheten till skillnad från exempelvis den allmänna investeringsreserv som enligt dagens regler kan skapas. Genomförs ett system med en proportionell skatt på inkomst innanför staketet kommer frågan om särskilda resultatreglerande åtgärder i ett nytt läge. Det kan ifrågasättas om inte då flertalet av dessa åtgärder kan undvaras.

Genom att slopa flertalet resultatreglerande åtgärder skulle man – menar kommittén – åstadkomma betydande förenklingar av taxeringsarbetet och minska det administrativa arbetet med de många olika kontoinsättningarna.

Skogskonto

Enligt skogskontolagen (1954:142) kan fysisk person och dödsbo erhålla uppskov vid inkomsttaxeringen för en viss del av beskattningsårets skogsintäkter under förutsättning att motsvarande belopp sätts in på konto i bank. Vid omfattande skador på skogen kan fr. o. m. 1983 års taxering uppskov i vissa fall medges under 20 år för belopp som satts in på särskilt skogsskadekonto (prop. 1981/82:182, SkU 1981/82:68).

Uppskov kunde tidigare normalt medges med högst 60 % av köpeskillingen för sålda rotposter och 40 % av köpeskillingen för leveransvirke och saluvärdet av uttag till egen rörelse. Om en avverkning måste tidigareläggas på grund av skador på skogen fick fr. o. m. 1979 års taxering insättning ske med högst 80 resp. 50 %. Särskilda procentsatser har också gällt för vissa skogslikvider i samband med jorddelningsförrättningar.

För att stimulera enskilda skogsägare att höja avverkningsvolymen föreslogs i proposition 1981/82:30 bil. 4 att uppskovsrätten enligt skogskontosystemet i avvaktan på den aviserade sänkningen av marginalskatteerna utvidgades fr. o. m. 1983 års taxering. Propositionen byggde på ett förslag av virkesförsörjningsutredningen och innebar att uppskovsrätten skulle kunna avse hela köpeskillingen för avverkningsrätter och 75 % av köpeskillingen för leveransvirke och värdet av egna uttag. Beträffande 1982 års taxering föreslogs att uppskov skulle kunna medges med 80 resp. 60 % av skogsintäkterna. De sistnämnda procentsatserna hade tidigare fastställts för intäkter som åtnjutits under tiden den 1 januari 1980–den 30 juni 1981. Utskottet (SkU 1981/82:8) tillstyrkte propositionen som också godtogs av riksdagen.

Fr. o. m. 1984 års taxering gäller emellertid återigen att uppskov kan medges med högst 60 resp. 40 % av skogsintäkterna eller vid betydande skador på skogen 80 resp. 50 %. Beslutet fattades av riksdagen våren 1982 i enlighet med en reservation till utskottets betänkande 1981/82:68 (reservation 2). I reservationen anfördes bl. a. att de regler som genomfördes hösten 1981 – trots protester från reservanternas sida – var otillständigt förmånliga. Reglerna innebar enligt reservanternas mening att uppskov kunde medges med ett belopp som var större än vinsten på avverkningen och att en skogsägare kunde undgå beskattning för andra inkomster inom samma förvärvskälla. De tidigare reglerna var enligt deras uppfattning tillräckliga

för att uppnå den inkomstutjämning som var det ursprungliga syftet med reglerna.

I betänkande SkU 1982/83:38 avstyrkte utskottet av liknande skäl en motion med krav på återgång till de regler som gällde vid 1983 års taxering. Utskottets betänkande godkändes av riksdagen.

Med anledning av motioner om höjning av procentsatserna för insättning på skogskonto uttalade utskottet vid förra riksmötet (SkU 1983/84:27) den meningen att man med nuvarande regler i tillräcklig omfattning uppnådde den inkomstutjämning som varit det ursprungliga syftet med reglerna. Utskottet avstyrkte bl a. en motion om att uppskov skulle kunna medges med hela köpeskillingen för avverkningsrätter och 75 % av köpeskillingen för leveransvirke och värdet av egna uttag. De borgerliga representanterna i utskottet reserverade sig till förmån för detta motionsyrkande.

Lön till barn

Som avdragsgill kostnad räknas enligt 20 § KL inte värdet av arbete som i den skattskyldiges förvärvsverksamhet utförs av den skattskyldige själv, andra maken eller av den skattskyldiges barn som ej fyllt 16 år. Barnets ålder bedöms efter förhållandet den 1 november året före taxeringsåret.

Skatteutskottet behandlade våren 1982 en motion vari yrkades att åldersgränsen skulle sänkas till 15 år. Yrkandet motiverades med att man genom en sådan sänkning skulle ge fler ungdomar möjlighet att få arbete i föräldrarnas företag och därmed minska arbetslösheten.

Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning (SkU 1981/82:65) till att fåmansföretagens skatteförhållanden var föremål för överväganden inom företagsskattekommittén och att ett ställningstagande i frågan borde anstå i avvaktan på resultatet av kommitténs arbete. Utskottets beslut var enhälligt.

När en motion av liknande innebörd återkom vid 1982/83 års riksmöte avstyrktes även den enhälligt av utskottet (SkU 35) med hänvisning bl. a. till företagsskattekommitténs utredningsarbete.

Försäkringskostnader

Nuvarande regler i fråga om egenföretagarens pensionsförsäkringspremier innebär att den som driver rörelse eller jordbruk utan förmedling av aktiebolag eller ekonomisk förening (egenföretagare) får göra avdrag för pensionsförsäkringspremier i form av allmänt avdrag. Härigenom kommer hela inkomsten av förvärvskällan, även den del som används för att betala premier för egenföretagarens pensionering, att utgöra underlag för egenavgifter. Om verksamheten däremot bedrivs genom aktiebolag eller ekonomisk förening, utgör bolagets kostnader för pensionering av en anställd – även en anställd som är huvudaktieägare – inte underlag för arbetsgivaravgifter. Dessa skillnader medför – vid lika förhållanden i övrigt – att

underlaget för socialförsäkringsavgifter blir högre för egenföretagare än för den som bedriver sin verksamhet genom t. ex. ett aktiebolag.

Frågan om egenföretagares avdrag för pensionsförsäkringspremier behandlades av utredningen om beskattning av tjänstepensioner i dess betänkande (Ds B 1978:13) Avdragsrätt för utländska pensionsförsäkringspremier m. m. Utredningen konstaterade därvid att det förhållandet, att en egenföretagare får göra avdrag för premie för pensionsförsäkring avseende sin egen pensionering som allmänt avdrag, medan arbetsgivare i övrigt skall göra avdraget i förvärvskälla, i allmänhet medför att avgifterna blir högre för egenföretagaren än för den som exempelvis driver verksamheten i aktiebolagsform och att skillnaderna ökar med stigande inkomst. En ändring av nuvarande regler skulle – menade utredningen – bidra till att öka neutraliteten i beskattningshänseende mellan verksamheter som bedrivs i skilda företagsformer.

Med anledning av motioner i ämnet hänvisade skatteutskottet i höstas (1984/85:2) till att frågan om egenföretagares rätt till avdrag för pensionsförsäkringar fick anses ha kommit i ett delvis annat läge till följd bl. a. av att den övre gränsen vid beräkning av ATP-avgift slopats. Utskottet hänvisade också till att såväl denna fråga som frågan om avdrag för premier för kompanjonsförsäkringar skulle komma att prövas av företagsskattekommittén. Utskottet avstyrkte därför motionerna. Mot beslutet anmälades reservation av de borgerliga representanterna i utskottet.

Som tidigare nämnts har företagsskattekommittén i juni förra året lämnat ett förslag till en modell för beskattning av enskild näringsverksamhet (se ovan s. 8).

Värdeminskning

Markanläggningar får enligt gällande regler skrivas av med 5 % av tre fjärdedelar av anskaffningsvärdet. Värdeminskning av täckdiken och skogsvägar beräknas dock till 10 % av hela anskaffningsvärdet. Tillfälliga markanläggningar och kostnader för skyddsdikning får skrivas av omgående.

Med anledning av motioner vid 1980/81 års riksmöte om kortare avskrivningstider för skogsvägar och vattenbrunnar framhöll utskottet (SkU 1980/81:25) att den tekniska utvecklingen och strukturrationaliseringen inom näringslivet torde ha bidragit till att vissa typer av markanläggningar efter 1969, då bestämmelserna om värdeminskningsavdrag antogs, fått en mer begränsad ekonomisk varaktighet än tidigare. Ett enigt utskott ansåg mot bakgrund härav att frågan om avdrag för värdeminskning av markanläggningar borde bli föremål för översyn. Riksdagen, som delade utskottets uppfattning, gav som sin mening regeringen till känna vad utskottet anfört.

Arbetsrättsligt skadestånd

Enligt 20 § första stycket kommunalskattelagen skall vid beräkning av inkomsten från särskild förvärvskälla från bruttointäkterna i förvärvskällan avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Denna huvudregel kompletteras i andra stycket av samma lagrum och i anvisningarna med bestämmelser om vilka kostnader som inte är avdragsgilla vid taxeringen. Till sådana kostnader räknas – förutom den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter – bl. a. avgifter som utgår enligt lagen om påföljder och ingripande vid olovligt byggande m. m., avgifter enligt lagen om felparkeringsavgift och avgifter enligt lagen om överlastavgift. Till sådana icke avdragsgilla kostnader hör numera också allmänna skadestånd för åsidosättande av arbetsrättsliga regler.

I yttrande (SkU 1983/84:14y) till arbetsmarknadsutskottet vid förra riksmötet^{18 KL} anförde skatteutskottet bl. a.

Huvudsyftet med det allmänna skadeståndet i det arbetsrättsliga sanktionssystemet är att upprätthålla respekten för lag och avtal. Från arbetsrättslig synpunkt är det enligt utskottets mening väsentligt att skadeståndssanktionen får en sådan utformning att detta syfte kan tillgodoses.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att det inte kan anses utgöra ett normalt led i en arbetsgivares förvärvsverksamhet att denne åsidosätter de skyldigheter han enligt arbetsrättsliga lagar och kollektivavtal har mot de fackliga organisationerna och de anställda. Även om det allmänna skadeståndet trots allt skulle ha karaktär av driftkostnad finner utskottet starka skäl tala mot att kostnader av förevarande art är avdragsgilla i förvärvsverksamhet. Skadeståndets preventiva funktion jämför det enligt utskottets mening med böter och viten och kan för övrigt sägas vara av samma slag som flera av de avgifter vilka enligt 20 § KL utgör icke avdragsgill kostnad i förvärvskälla.

Utskottet tillstyrkte i sitt yttrande ett regeringsförslag om att arbetsrättsligt skadestånd inte skulle utgöra avdragsgill kostnad i förvärvskälla. Till yttrandet anmäldes avvikande mening av (m), (c) och (fp).

Representation

Utgifter för representation är att hänföra till omkostnader i förvärvskälla endast om de har omedelbart samband med verksamheten. Avdrag får i det enskilda fallet inte medges med större belopp än som kan anses skäligt. För att vinna en likformig lagtillämpning har riksskatteverket (RSV) angett vissa prisramar för representationsmåltider i samband med affärsförhandlingar. Dessa utgör för representation som utövas efter utgången av kalenderåret 1983 220 kr. för middag eller supé och 130 kr. för lunch. Priserna gäller per person och inkl. servis men exkl. moms. Enligt beslut av riksdagen under hösten 1980 medges numera inte i något fall avdrag för kostnader för sprit och vin i samband med representation.

Utskottet har under senare år vid upprepade tillfällen (se bl. a. SkU 1984/85:2) avstyrkt motionsyrkanden om att representationsavdraget skall slopas. Utskottet har i sammanhanget enhälligt uttalat att skäliga kostnader för representation rimligen bör behandlas som driftkostnad och att risken för missbruk – med hänsyn till att kostnader för vin och sprit inte är till någon del avdragsgilla och att de av RSV anvisade normalbeloppen för representation måste anses måttliga – inte kan anses särskilt stor.

FoU-avdraget

Enligt punkt 18 av anvisningarna till 29 § KL medges vid beräkning av inkomst av rörelse avdrag för kostnader för sådant forsknings- och utvecklingsarbete som har eller kan antas få betydelse för den skattskyldiges rörelse. Även bidrag till forskning är normalt avdragsgilla i rörelsen.

Vid sidan av detta omkostnadsavdrag medgavs före den 1 januari i år också ett särskilt forskningsavdrag vid taxeringen till statlig inkomstskatt. Avdragets syfte var att stimulera industrin till ökade insatser för forskning och utveckling (FoU) och kunde medges en skattskyldig som drev industriell tillverkning. Avdraget bestod dels av ett basavdrag som beräknades på viss del av den skattskyldiges lönekostnader för sådan personal som delvis sysslade med FoU-verksamhet, dels av ett s. k. ökningsavdrag som utgick med viss procent av ökningen av ett företags FoU-kostnader under ett verksamhetsår.

I den proposition (1983/84:64) som innehöll regeringens förslag att FoU-avdraget skulle slopas och som bifölls av riksdagen framhöll finansministern att berättigade invändningar kunde riktas mot denna form av stöd till forskningen inom företagen. Stödet kunde nämligen utgå först lång tid efter det att beslut om forskningsinsatser fattats, vartill kom att stödformen kunde utnyttjas först när företaget i fråga gick med vinst. Det fanns enligt finansministern därför skäl för antagande att avdraget delvis kommit att fungera mera som en skattesubvention till vissa FoU-intensiva företag än som en verklig stimulans till ökat FoU-arbete.

Utskottet avstyrkte i höstas motionsyrkanden från (m), (c) och (fp) om återinförande av FoU-avdraget. Utskottet erinrade därvid bl. a. om sin principiella uppfattning att samhällsstöd av olika slag i första hand lämpligen borde utgå i form av bidrag och inte genom avdrag vid beskattningen. Utskottet hänvisade också till att riksdagen tidigare under 1984 beslutat olika åtgärder i syfte att främja forsknings- och utvecklingsverksamhet (jfr prop. 1983/84:107 och 1983/84:135).

De borgerliga representanterna i utskottet reserverade sig mot utskottsbeslutet.

Kulturstöd

Svensk skattelagstiftning saknar bestämmelser om avdrag för bidrag till ideella organisationer. Tanken på att införa en rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till allmännyttiga ändamål har under en lång följd av år avvisats av skatteutskottet med hänvisning bl. a. till att allmännyttiga och liknande ändamål bör främjas i första hand genom direkta bidrag av allmänna medel och inte genom förmåner vid beskattningen. Utskottet har också pekat på de gränsdragningsproblem som en sådan avdragsrätt skulle medföra och på det stöd som ideella organisationer redan i dag åtnjuter genom såväl direkta bidrag som mycket betydande förmåner vid beskattningen.

I en kulturpolitisk motion från moderaterna (1981/82:2043) begärdes vid riksmötet 1981/82 bl. a. ett riksdagsuttalande av innehåll att nya vägar borde prövas för finansiering av kulturverksamheten. Kulturutskottet, som inhämtade yttrande från kulturrådet i frågan, avstyrkte hösten 1982 bifall till detta yrkande i sitt betänkande KrU 1982/83:10. Utskottet anförde därvid bl. a.:

Ekonomiskt stöd från enskilda och företag till kulturverksamhet – s. k. sponsorverksamhet – förekommer i betydande omfattning i vissa länder. Kulturrådet framhåller att sådan bidragsgivning sannolikt inte på ett väsentligt sätt kan bidra till ändrade ekonomiska förutsättningar för kulturverksamheten. Det är enligt rådet värt att notera att enskilda och näringsliv har gjort och gör värdefulla insatser men att det gäller att varje påverkan av kulturverksamheten undviks.

Utskottet vill peka på att erfarenheterna från andra länder visar att det främst är kulturinstitutionerna och den etablerade konsten som får sådant stöd. Skulle så bli fallet även i Sverige skulle ytterligare ekonomisk obalans kunna uppstå till nackdel för konst som söker nya vägar.

Utskottet anser att regeringen noga bör följa utvecklingen beträffande sponsorverksamheten. I detta sammanhang är det viktigt att de kulturpolitiska målen beaktas och att man noga uppmärksammar effekterna på kulturlivet.

Riksdagen biföll kulturutskottets hemställan.

Skatteutskottet avstyrkte såväl 1983 (SkU 1982/83:35) som 1984 (SkU 1984/85:2) yrkanden om avdrag för bidrag till kulturella ändamål. Utskottet pekade i sammanhanget på de gränsdragningsproblem en sådan avdragsrätt skulle komma att medföra och på att ideella organisationer redan i dag åtnjuter stöd såväl genom direkta bidrag som genom mycket betydande förmåner vid beskattningen. Utskottet erinrade också om att kostnader för sponsorverksamhet med hänsyn till det reklam och goodwillvärde sådan verksamhet kunde ha för ett företag inte sällan borde kunna hänföras till vid taxeringen avdragsgilla driftkostnader.

De borgerliga representanterna i utskottet reserverade sig för att bidrag till kulturell verksamhet skulle hänföras till avdragsgill kostnad i förvärvskälla.

Konstgödsel

Från bruttointäkten av jordbruksfastighet får avdrag göras för omkostnader som är att hänföra till driftkostnader (22 § KL). Till sådana kostnader hänförs bl. a. kostnader för inköp av gödselmedel.

I syfte att minska användningen av handelsgödsel och miljöfarliga kemikalier antog riksdagen förra våren (prop. 1983/84:176; SkU 47, SFS 1984:409 och 410) ett regeringsförslag om särskilda avgifter på gödselmedel och bekämpningsmedel. För gödselmedel omfattar avgiftsplikten handelsgödsel med vissa undantag. I fråga om bekämpningsmedel omfattar avgiftsplikten de medel som avses i 22 § kungörelsen (1973:344) om hälso- och miljöfarliga varor och som skall vara registrerade hos produktkontrollnämnden. Avgiften för gödselmedel utgör 30 öre per kg kväve och 60 öre per kg fosfor i gödselmedlet om andelen kväve resp. fosfor uppgår till minst 4 %. Avgiften motsvarar härigenom ca 5 % av försäljningsvärdet. För bekämpningsmedel uppgår avgiften till 4 kr. per kg verksam beståndsdel.

Kvittning mellan kommuner av underskott mot överskott

Hemortskommun är enligt 66 § KL den kommun där en skattskyldig författningsenligt skall vara mantalsskriven för året före taxeringsåret. Vanligtvis är det den kommun där han var bosatt den 1 november året före beskattningsåret.

Vid den statliga taxeringen är den skattskyldiges hemortskommun beskattningsort för inkomst av samtliga förvärvskällor.

Vid taxeringen till kommunal inkomstskatt är hemortskommunen beskattningsort för inkomst av tjänst och kapital. Inkomst av jordbruksfastighet och annan fastighet taxeras i den kommun där fastigheten är belägen. Är fastigheter belägna i olika kommuner att anse som en förvärvskälla, skall den gemensamma inkomsten i allmänhet fördelas mellan de olika kommunerna i förhållande till bruttointäkterna eller taxeringsvärdena.

Inkomst av rörelse taxeras i den kommun där rörelsen utövats från fast driftställe. För vissa slag av rörelse finns bestämmelser hur fördelning av inkomsten skall ske mellan olika kommuner.

Gällande bestämmelser om rätt beskattningsort innebär att den som driver rörelse i annan kommun än hemortskommunen kan gå förlustig rätten att vid taxeringen till kommunal inkomstskatt i sistnämnda kommun dra av underskott på en där belägen jordbruksfastighet.

Som tidigare nämnts (s. 11 ovan) har företagsskattekommittén i ett betänkande avlämnat förra året presenterat en företagsskattemodell som innebär att all näringsverksamhet som en fysisk person bedriver skall utgöra en förvärvskälla och beskattas i näringsidkarens hemortskommun.

Utskottet avstyrkte så sent som i oktober förra året motionsyrkanden avseende möjligheterna att kvitta underskott i en kommun mot överskott i en

annan. Utskottet framhöll därvid (SkU 1984/85:2) att gällande bestämmelser inte var tillfredsställande men att olägenheterna med den nuvarande ordningen kunde elimineras, om man accepterade företagsskattekommitténs förvärvskällebegrepp. Utskottet förutsatte att regeringen utan onödigt dröjsmål skulle presentera förslag till lösningar på de problem motionärerna aktualiserat. Utskottets beslut var vid detta tillfälle enhälligt.

I samband med behandling senare under hösten av proposition 1984/85:70 om slopad kommunal taxering av juridiska personer avstyrkte utskottet ånyo (SkU 1984/85:23) en motion av innebörd att fysiska personer skulle ha rätt att kvitta underskott i en kommun mot överskott i en annan. Mot utskottets beslut reserverade sig i detta fall utskottets samtliga borgerliga representeranter.

Utskottet

Arbetande kapital, etableringskonto, försäkringspremier m. m.

Utskottet behandlar i detta betänkande ett flertal motioner som alla direkt eller indirekt berör frågor om företagsbeskattning. En redogörelse för nu gällande bestämmelser på de områden av skatterätten som tas upp i motionerna samt för riksdagens tidigare ställningstaganden i fråga om yrkanden av liknande eller samma innebörd som i dessa motioner och skälen härför har lämnats i inledningen till betänkandet (s. 6-23). Av denna redogörelse framgår att många av de frågor som aktualiserats i motionerna tidigare prövats av riksdagen, flera så sent som i höstas. Riksdagen avlog då i enlighet med skatteutskottets hemställan yrkanden av innebörd att arbetande kapital i mindre och medelstora företag skulle undantas från kapitalbeskattning (s. 6-8), att medel skulle kunna skattefritt avsättas till fonder för nyetablering av företag (s. 15), att kostnader för egenföretagares pensionsförsäkring och premier för kompanjonsförsäkring skulle vara avdragsgilla i förvärvskälla (s. 17-18), att representationsavdraget skulle slopas (s. 19-20), att FoU-avdraget skulle återinföras (s. 20), att enskilt stöd till kulturella ändamål skulle stimuleras genom skattelättnader (s. 21) och att fysiska personer – i likhet med vad som numera gäller i fråga om juridiska personer – skulle ha rätt att kvitta underskott i en kommun mot överskott i en annan (s. 22-23).

Vid förra riksmötet avlog riksdagen, likaledes på skatteutskottets hemställan, ett yrkande om utvidgning av rätten till avdrag för insättning på skogskonto (s. 16-17). Riksdagen beslutade då också i enlighet med ett regeringsförslag i proposition 1983/84:165 upphäva rätten till avdrag för s. k. allmänna skadestånd för åsidosättande av arbetsrättsliga regler (s. 19). Frågan om utvidgning av rätten till avdrag för lön till barn prövades av riksdagen senast vid riksmötet 1982/83, då riksdagen avlog en motion i ämnet (s. 17).

Några omständigheter som bör föranleda att riksdagen nu frånträder sin tidigare intagna ståndpunkt i dessa frågor har inte inträffat. Utskottet avstyrker därför yrkandena i partimotionerna från m (2754), från c (655) och från fp (2807) samt i motionerna 1232 av Sten Svensson m. fl. (m, c, fp), 1589 av Gunilla André m. fl. (c), 2271 av Börje Hörnlund och Karin Israelsson (båda c), 2283 av Göte Jonsson (m) och 2764 av Christer Eirefelt och Hugo Bergdahl (båda fp) om slopande av förmögenhetsskatten på i företagen arbetande kapital. Utskottet avstyrker också yrkandet i sistnämnda motion om slopande av arvsskatten på sådant kapital liksom yrkandena i centerns partimotion 655 om skattereduktion för avsättning till nyetableringskonto, i motion 680 av Einar Larsson m. fl. (c) om etableringskonto för blivande företagare, i motion 1150 av Bertil Danielsson och Ewy Möller (båda m) om skattefritt sparande för företagsetablering, i motion 1215 av Marianne Karlsson m. fl. (c, m) om utredning av frågan om nyetableringskonto och i motion 1637 av Knut Wachtmeister (m) om avdrag för avsättning till fond för startkostnader i rörelse.

Yrkandena i motionerna 1211 av Stig Josefson m. fl. (c), 1229 av Kenth Skårvik m. fl. (fp, m, c), 1604 av Kersti Johansson (c) och 1636 av förste vice talmannen Ingegerd Troedsson m. fl. (m) att egenföretagares premier för egen pensionsförsäkring skall vara avdragsgilla i förvärvskälla och inte – som nu – i form av allmänt avdrag avstyrks också liksom Kjell Johanssons (fp) motion 2365 om att egenföretagares premier för egen AGS-försäkring skall behandlas på motsvarande sätt. Utskottet avstyrker också yrkandet i motion 1214 av Marianne Karlsson m. fl. (c, m, fp) om avdragsrätt för kompanjonsförsäkringspremier.

Av skäl som redovisas tidigare i betänkandet avstyrker utskottet vidare yrkandena i motion 1597 av Tommy Franzén m. fl. (vpk) om slopande av representationsavdraget, i partimotionerna 562 och 2754 från (m) och 655 från (c) om återinförande av FoU-avdraget, i motion 1634 av Sten Svensson (m) om skattestimulanser av enskilt stöd till kulturlivet och i motion 1639 av Knut Wachtmeister m. fl. (m) om rätt till kvittning mellan kommuner av underskott mot överskott. Likaså avstyrks motionerna 1221 av Erik Olsson och Anders Andersson (båda m) och 1632 av Arne Svensson och Ingvar Eriksson (båda m) om utvidgning av rätten till avdrag för insättning på skogskonto. En utsträckning av tiden för uttag från skogskonto till sista dagen för avlämnande av självdeklaration är enligt utskottets mening olämplig från bl. a. kontrollsynpunkt, varför utskottet avstyrker också motion 1631 av Arne Svensson (m). Med hänvisning till de skäl som utskottet åberopade vid sin förra behandling av frågor avseende utvidgning av avdragsrätten för lön till barn och slopande av förbudet mot avdrag för arbetsrättsligt skadestånd avstyrker utskottet också motionerna 2362 av Ingrid Hemmingsson (m) och 2716 av Alf Wennerfors (m).

Utskottet vill härutöver framhålla följande. Skatteutskottet har nyligen tillstyrkt ett förslag i proposition 1984/85:93 om att vissa utgifter som belöper

på tid innan en verksamhet utvecklats till rörelse får dras av i efterhand. De nya bestämmelserna gäller generellt i inkomstslaget rörelse och innebär att avdrag får göras för löpande omkostnader som hänför sig till det kalenderår då rörelsen påbörjats och det närmast föregående året. Avdraget får utnyttjas mot rörelseintäkter under de sex första rörelseåren men inte leda till underskott något av dessa år.

Genom detta riksdagsbeslut får de motioner som innehåller yrkanden om avdrag för etableringskostnader anses vara åtminstone i viss mån tillgodosedda.

Vad särskilt angår frågan om avdrag för egenföretagares pensionsförsäkringspremier vill utskottet erinra om att utskottet tidigare med anledning av motioner i ämnet vid upprepade tillfällen pekat på att den övre gränsen vid beräkning av ATP-avgift slopats och att frågan härigenom får anses ha kommit i ett annat läge än tidigare. Den nuvarande ordningen, som innebär att premier för egenföretagares pensionering ingår i underlaget för beräkning av egenavgifter, är enligt utskottets mening otillfredsställande från likformighets- och rättvisesynpunkt. En ändring av bestämmelserna är därför önskvärd.

Utskottet förutsätter att regeringen uppmärksammar frågan och så snart som möjligt överlämnar ett förslag till riksdagen. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

Vissa inkomstutjämningsfrågor

Lantbrukskonto, underhållsfond m. m.

Göthe Knutson m. fl. (m) begär i motion 1217 en skyndsam utredning av frågan om särskilt lantbrukskonto, i princip utformat på samma sätt som skogskontot. Motionärerna åberopar till stöd för sitt yrkande att jordbrukarnas inkomster oftast växlar år från år och att jordbrukarna för att kunna göra erforderliga investeringar utan att drabbas av skatteprogressionens svåra effekter bör ha möjlighet att utjämna inkomster och skatter mellan flera år.

Motionären bakom motion 2364, Ingrid Hemmingsson (m), anser att man för att uppnå konkurrensneutralitet mellan de allmännyttiga bostadsföretagen och de privata fastighetsägarna bör öppna möjligheter för de senare att göra skattefria avsättningar till en underhållsfond och begär utredning i sådant syfte.

Anders Högmark och Bertil Danielsson (båda m) tar i motion 2730 upp frågan om ersättningar i samband med markinlösen. Sådana ersättningar bör enligt deras mening, med hänsyn till att de ofta är av engångskaraktär och ibland uppgår till betydande belopp, kunna fördelas skattemässigt på en 5–20 års-period beroende på ersättningsens storlek.

I motion 2242 slutligen av andre vice talmannen Anders Dahlgren och Nils Åsling (båda c) ställs två yrkanden som tar sikte på Kooperationens

kapitalförsörjning. Motionärerna yrkar *dels* att medlem i kooperativt företag skall ha rätt till uppskov med beskattningen av viss del av den årliga insatsen, *dels* att regeringen skall förelägga riksdagen förslag om rätt till avdrag för avsättning till kooperativ kapitalfond.

Utskottet vill med anledning av dessa yrkanden erinra om den av företagsskattekommittén presenterade modellen för beskattning av enskild näringsverksamhet. Denna innebär som tidigare nämnts bl. a. att i en verksamhet uppkommen vinst som företagen låter stå kvar i verksamheten endast skall beskattas med en lågprocentig, proportionell statlig skatt (10 % på sparade vinstmedel). Som utskottet framhöll i samband med behandlingen förra året av motioner rörande kapitalskattelättnader för företagsförmögenhet kommer – om ett sådant förslag effektueras – företagets likviditet att förstärkas och deras möjligheter att investera att förbättras. Genomför man ett system med en låg proportionell skatt på inkomst "innanför staketet" kommer också – som företagsskattekommittén framhåller i sitt betänkande – frågan om särskilda resultatreglerande åtgärder i ett annat läge än tidigare.

Skattelagstiftningen erbjuder redan nu betydande möjligheter till resultatutjämning och konsolidering. Mot den bakgrunden och i ett läge då det är en allmän strävan att söka förenkla taxerings- och deklarationsarbetet är utskottet inte berett att medverka till införande av nya regler om inkomstutjämning genom fondavsättning.

Vad särskilt angår frågan om underhållsfond vill utskottet erinra om att större kostnader för underhåll efter den skattskyldiges fria val kan fördelas på tre år, i vissa fall fler.

Av vad utskottet anfört i inledningen till betänkandet (s. 9 f) framgår att finansministern i proposition 1983/84:84 om Kooperationens kapitalförsörjning avvisat tanken på uppskov med beskattningen av insatsbetalningar och på särskilda kooperativa kapitalfonder. Utskottet delar finansministerns uppfattning att nuvarande regler erbjuder tillräckliga möjligheter till skattekrediter och avstyrker följaktligen motion 2242. Utskottet avstyrker också motionerna 1217, 2364 och 2730.

Genom vad utskottet nu anfört anser utskottet sig också ha i viss mån besvarat det yrkande i moderaternas partimotion 2754 som på sikt går ut på en sänkning av bolagsskattesatsen i förening med vissa begränsningar av fondavsättningsmöjligheterna. Motivet för den sänkning av bolagsskattesatsen från 40 % till 32 % som riksdagen beslutade hösten 1983 – samtidigt med en begränsning av lagernedskrivningsmöjligheterna – var den stora skillnaden mellan nominellt och faktiskt skatteuttag i företagsbeskattningen, vilken i sin tur bl. a. sammanhänge med företagets möjligheter att genom bokslutsdispositioner skjuta upp beskattningen för en betydande del av den verkliga vinsten. Den sänkta bolagsskattesatsen tillämpas första gången vid 1985 års taxering. Några skäl att nu ta ställning till dess framtida utformning föreligger enligt utskottets mening inte. Utskottet avstyrker därför motionen.

Investeringsfond och investeringsreserv

I flera motioner ställs yrkanden om ändringar i de bestämmelser som reglerar rätten att avsätta medel till investeringsfond och investeringsreserv och de ändamål för vilka sådana medel får användas.

Motionärerna bakom motionerna 462, Rune Torwald m. fl. (c) och 2731, Göran Riegnell m. fl. (m) anser att partrederi skall ha rätt göra avsättningar till investeringsfond och att medlen i sådan fond skall få användas också för anskaffning av begagnat tonnage. I sistnämnda motion begärs också ett förslag om att de allmänna investeringsreserverna skall få användas i rederirörelse på samma sätt som vid yrkesmässigt bedrivet fiske, dvs. utan särskilt frisläppsbeslut av regeringen eller industriverket. Ett motsvarande yrkande gällande trädgårdsföretagare ställs i motion 1603 av Erik Johansson m. fl. (s, m, c, fp). Göte Jonsson och Hugo Hegeland (båda m) slutligen yrkar i motion 1209 att investeringsfond och investeringsreserv skall få användas för anskaffning även av begagnade maskiner och inventarier.

Investeringsfondernas och investeringsreservernas primära syfte är att ge företagen möjligheter att under goda år avsätta viss del av sina vinstmedel för att bygga upp ett kapital som i sämre tider kan användas för investeringar. Med hänsyn härtill bör enligt utskottets mening investeringsfondernas användningsområde begränsas till nyinvesteringar. En utvidgning till begagnade inventarier e. d. skulle vidare innebära risker för missbruk. Utskottet kan således inte biträda yrkandena om att fonderna skall få användas för inköp av begagnat tonnage eller av begagnade maskiner och inventarier. Utskottet avstyrker följaktligen dessa yrkanden.

Utskottet är heller inte berett biträda motionerna 462 och 2731 i vad de innehåller yrkanden om att även partrederi skall ha möjlighet utnyttja allmän investeringsfond. Investeringsfondslagstiftningen omfattar i dag uteslutande aktiebolag, ekonomiska föreningar och sparbanker. En utvidgning av lagstiftningen till att omfatta även partrederier skulle innebära att den fick en annan innebörd än tidigare och medföra att även andra typer av handelsbolag kunde med samma rätt som partrederierna ställa krav på att få utnyttja de allmänna investeringsfonderna. Mot den bakgrunden och då partrederiernas reserveringsmöjligheter torde vara väl tillgodosedda genom bl. a. de särskilda fartygsfonderna och investeringsreserverna avstyrker utskottet motionerna i denna del.

Vad slutligen angår frågan om investeringsreservernas användning i rederi- och trädgårdsrörelse vill utskottet erinra om att bestämmelserna om investeringsreserv bygger på förutsättningen att reserveringarna under viss tid skall vara bundna. Avsteg från denna princip bör enligt utskottets mening inte göras utan vägande skäl. Att undantag gjorts för yrkesfiskarna beror på fiskerinäringens speciella förhållanden. Några liknande omständigheter föreligger såvitt utskottet kan bedöma inte i fråga om rederi- och trädgårdsnäringarna. Utskottet avstyrker därför motionerna 1603 och 2731, sistnämnda motion såvitt nu är i fråga.

Partrederi

Hemortskommun

Som framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen beskattas rederier som inte drivs i aktiebolagsform hos de olika delägarna med belopp som motsvarar vars och ens andel av rederiets inkomst. Inkomsten beskattas i den kommun där rederiet haft fast driftställe eller – om sådant undantagsvis saknas – i den skattskyldiges hemortskommun. Detta innebär att en delägare vid den kommunala taxeringen i regel kan få avdrag för underskott i rederiet endast om han är bosatt i den kommun där rederiet har sitt fasta driftställe.

I två motioner, 462 av Rune Torwald m. fl. (c) och 2731 av Göran Riegnell m. fl. (m) yrkas att partrederi i skattehänseende inte skall anses ha något fast driftställe.

Som utskottet tidigare nämnt innebär den av företagsskattekommittén presenterade staketmodellen för beskattning av enskild näringsverksamhet att all näringsverksamhet som en fysisk person bedriver skall utgöra en förvärvskälla och beskattas i näringsidkarens hemortskommun. Om denna modell genomförs kommer den av motionärerna aktualiserade frågan om rätt till beskattningssort att lösas.

Bakgrunden till yrkandet i motionerna torde främst vara den dåliga lönsamheten inom rederinäringen. Utskottet har förståelse för de i motionerna framförda synpunkterna, vilka för övrigt bestyrks av uppgifter som lämnats utskottet vid uppvaktningar av representanter för rederinäringen. Med hänsyn till den inom regeringskansliet pågående beredningen av kommittébetänkandet vill utskottet särskilt betona partrederiernas akuta situation och understryka vikten av att regeringen ägnar frågan speciell uppmärksamhet.

Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

Någon ytterligare åtgärd med anledning av motionerna är därmed inte påkallad.

1973 års regler

För sjöfartsnäringen gäller särskilda regler som har till syfte att förhindra skatteflykt genom bl. a. kontraktsavskrivning. En redogörelse för dessa regler – som tillkom 1973 – har lämnats ovan (s. 10–11).

I motion 2731 begär Göran Riegnell m. fl. (m) att bestämmelserna ses över i syfte att – med bibehållna garantier mot missbruk – öka tillströmningen av kapital till partrederierna.

Utskottet vill med anledning av detta yrkande änyo erinra om den av företagsskattekommittén presenterade staketmodellen, som – om den antas – kan komma att lösa en del av partrederiernas finansieringsproblem. Kommittén, som har till uppgift bl. a. att undersöka vad som kan göras för att

underlätta fåmansföretagens försörjning med riskkapital, torde i sitt fortsatta arbete komma att ta upp också 1973 års regler till prövning. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2731 också i denna del.

Villkorat aktieägartillskott

Ett aktieägartillskott kan lämnas antingen villkorslöst eller villkorat, dvs. med krav på att tillskottet skall återbetalas när bolaget får fritt eget kapital tillgängligt för sådant ändamål.

I tre motioner behandlas frågan hur återbetalning av villkorat aktieägartillskott skall behandlas i skattehänseende. Yrkandena i alla tre motionerna – det gäller 683 av Martin Olsson (c), 1201 av Olle Grahn m. fl. (fp, m, c) och 1618 av Bo Lundgren (m) – går ut på att återbetalning av sådant tillskott skall betraktas som amortering av skuld och alltså inte beskattas.

Skatteutskottet delar motionärernas uppfattning att en återbetalning av villkorat aktieägartillskott inte bör betraktas som utdelning. Tillskottet sker med beskattade medel och det kan inte anses rimligt att samma belopp tas till beskattning två gånger i samme ägares hand.

Av den tidigare lämnade redogörelsen (s. 12–13 ovan) framgår att regeringsrätten genom en nyligen meddelad dom i ett förhandsbeskedsärendet förklarat, att återbetalning av villkorat aktieägartillskott som sker till tillskottsgivaren själv i skatterättsligt hänseende skall behandlas som återbetalning av skuld och således inte tas upp till beskattning. Härigenom är motionerna tillgodosedda. Någon åtgärd med anledning av dem är således inte påkallad.

Aktieutdelning

Aktiebolagens vinster beskattas i princip två gånger, först hos bolagen när de uppkommer och sedan när de delas ut till aktieägarna. Dubbelbeskattningen lindras bl. a. genom den s. k. Annell-lagstiftningen, som innebär att bolagen under en 20-årsperiod får avdrag för utdelning på nytt aktiekapital med ett belopp som för år räknat är begränsat till högst 10 % av vad som betalats in för aktierna och inte får överstiga utdelningen på dessa aktier.

Dubbelbeskattningen har begränsats ytterligare genom ett avdrag för utdelning på icke börsnoterade aktier. Detta avdrag medges med 70 % av lämnad utdelning, dock med högst 15 % av aktiekapitalet och högst 700 000 kr.

I moderaternas partimotion 2754 begärs en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktieutdelningar.

Frågan om en avveckling av dubbelbeskattningen har prövats av utskottet under en följd av år. Vid förra riksmötet framhöll utskottet bl. a. (jfr s. 10 ovan) att dubbelbeskattningsproblemen genom bestämmelserna om avdrag för aktieutdelning på det hela taget eliminerats för de mindre och medelstora

företagen och att de hade en begränsad betydelse för de börsnoterade företagen. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker följaktligen motion 2754 även i denna del.

Genom vad utskottet nu anfört anser utskottet sig ha besvarat också det yrkande i motion 1647 av Nils Åsling (c) som innebär att företag i stödområde A och B skall ha rätt att "utdela" hela aktiekapitalet samt upplupen ränta efter skatt med obeskattade medel. Utskottet avstyrker också detta yrkande och vill med anledning av vad som sägs i motionen erinra om att företagsskattekommittén enligt sina direktiv har att undersöka olika möjligheter att förbättra mindre och medelstora företags tillgång på riskvilligt kapital.

Vinstandelssystem

Sven-Erik Nordin m. fl. (c, m, fp) begär i motion 1219 en prövning av frågan hur man genom en ändring av beskattningsreglerna skulle kunna underlätta inrättandet av frivilliga, individuella och företagsanknutna vinstandelssystem.

Som framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen avstyrkte utskottet i höstas ett yrkande av samma innebörd. Utskottet vidhåller sin då intagna ståndpunkt och avstyrker således motionen. Ett ställningstagande i fråga om den skattemässiga behandlingen av frivilliga vinstandelssystem bör anstå i avvaktan på närmare erfarenheter av löntagarfonderna.

Värdeminskning

Markanläggningar får enligt gällande regler – med vissa undantag – skrivas av med 5 % av tre fjärdedelar av anskaffningsvärdet.

Bengt Wittbom anser att investeringar i asfalanläggningar har en kortare varaktighetstid och begär i motion 1645 att de får skrivas av med 10 % av motsvarande underlag.

Enligt utskottets mening torde en 20-årig avskrivning i normalfallet täcka avskrivningsbehovet för anläggningar av den art motionären avser. Utskottet avstyrker därför motionen men vill erinra om att riksdagen i samband med behandlingen av 1981 års företagsskattereform begärde en utredning (jfr s. 18 ovan) av frågan om avdrag för värdeminskning av markanläggningar.

Konstgödsel

Hans Pettersson i Helsingborg och Bengt Silfverstrand (båda s) begär i motion 484 en utredning i syfte att nedbringa användandet och därmed minska skadeeffekterna av gödselmedel och gifter.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att riksdagen vid förra riksmötet antog ett regeringsförslag om särskilda avgifter på gödsel- och bekämpningsmedel (se ovan s. 22). Att jämsides med dessa avgifter införa en

begränsning av rätten till avdrag för sådana medel kan inte anses motiverat, varför utskottet avstyrker motionen.

Övriga yrkanden

I en partimotion från moderaterna, 562, och i motionerna 658 av Sten Svensson m. fl. (m) och 2210 av Lars Ahlström (m) ställs yrkanden som berör skilda områden av beskattningsrätten. Motion 562 avser i vad den behandlas i detta betänkande en översyn av skattereglerna för fåmansföretag. Vad motionärerna begär är bl. a. sänkta marginal-, kapital- och reavinstskatter, upphävande av vinstdelnings- och fastighetsskatterna, sänkning av löneskatten och återinförande av FoU-avdraget. I motion 658 som behandlar frågan om olika åtgärder för att främja en levande landsbygd begärs bl. a. sänkning av fordonsoch drivmedelsskatterna, slopande av skatten på arbetande kapital, bättre avsättningsmöjligheter till skogskonto och slopande av skatterna på gödsel- och bekämpningsmedel. Lars Ahlström begär att avdrag för egenföretagares pensionskostnader skall få göras i rörelse. Han vill också förbättra egenföretagares möjligheter att erhålla avdrag för ökade levnads-kostnader och för resor till och från arbetet. Göte Jonsson (m) slutligen yrkar i motion 2283 att företagsskattekommittén får i uppdrag att skyndsamt se över beskattningsreglerna för fåmansföretag.

Åtskilliga av de yrkanden som ställs i motionerna har – som framgår av det föregående – utskottet redan besvarat. Andra i motionerna aktualiserade frågor har tagits upp också i andra till utskottet hänvisade motioner och har behandlats eller kommer att behandlas i annat sammanhang. Åter andra ligger redan inom företagsskattekommitténs utredningsuppdrag. Motionerna föranleder därför i detta sammanhang inte något vidare yttrande från utskottets sida. Motionerna avstyrks således.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *beskattningen av arbetande kapital*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:655 yrkande 4, 1984/85:1232, 1984/85:1589, 1984/85:2271, 1984/85:2283 yrkande 4, 1984/85:2754 yrkande 11, 1984/85:2764 och 1984/85:2807,
2. beträffande *dubbelbeskattning av aktieutdelning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2754 yrkande 14,
3. beträffande *beskattning av investeringar i aktiekapital*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1647 yrkande 2,
4. beträffande *sänkning av bolagsskatten m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2754 yrkande 18,
5. beträffande *nyetableringskonto*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:655 yrkande 1, 1984/85:680, 1984/85:1150, 1984/85:1215 och 1984/85:1637,

6. beträffande *lantbrukskonto*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1217,
7. beträffande *ersättningskonto vid markinlösen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2730,
8. beträffande *underhållsfond*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2364,
9. beträffande *kooperativ kapitalfond*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2242 yrkande 2,
10. beträffande *uppskov med beskattningen av insats i kooperativt företag*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2242 yrkande 1,
11. beträffande *utvidgning av rätten att göra avsättning till investeringsfond*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:462 yrkande 2 och 1984/85:2731 yrkande 3 i motsvarande del,
12. beträffande *investeringsfondernas användningsområde*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:462 yrkande 3, 1984/85:1209 i motsvarande del och 1984/85:2731 yrkande 3 i motsvarande del,
13. beträffande *investeringsreservernas användningsområde*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1209 i motsvarande del, 1984/85:1603 och 1984/85:2731 yrkande 3 i motsvarande del,
14. beträffande *beskattningsort för partrederi*
att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:462 yrkande 1 och 1984/85:2731 yrkande 2 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
15. beträffande *översyn av 1973 års regler rörande partrederi*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2731 yrkande 1,
16. beträffande *villkorat aktieägartillskott*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:683, 1984/85:1201 och 1984/85:1618,
17. beträffande *vinstandelssystem*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1219,
18. beträffande *avsättning till skogskonto*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1221 och 1984/85:1632,
19. beträffande *uttag från skogskonto*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1631,
20. beträffande *lön till barn*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2362,
21. beträffande *egenföretagares pensionsförsäkringspremier m. m.*
att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:1211 yrkande 1, 1984/85:1229, 1984/85:1604, 1984/85:1636 och 1984/85:2365 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. beträffande *premier för kompanjonsförsäkringar*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1214,
23. beträffande *värdeminskning av asfaltanläggning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1645,
24. beträffande *arbetsrättsligt skadestånd*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2716,
25. beträffande *representationsavdrag*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1597,
26. beträffande *FoU-avdraget*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:562 yrkande 3, 1984/85:655 yrkande 6 och 1984/85:2754 yrkande 19,
27. beträffande *kulturstöd*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1634,
28. beträffande *konstgödsel*
att riksdagen avslår motion 1984/85:484,
29. beträffande *kvittning mellan kommuner av underskott mot över-skott*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1639,
30. beträffande *skattereglerna för fåmansföretag m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:562 yrkande 2, 1984/85:2210 och 1984/85:2283 yrkande 5,
31. beträffande *åtgärder för att främja en levande landsbygd*
att riksdagen avslår motion 1984/85:658.

Stockholm den 16 april 1985

På skatteutskottets vägnar

RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s)*, Ewy Möller (m), Bruno Poromaa (s), Karl-Anders Petersson (c)* och Erkki Tammenoksa (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

Beskattningen av arbetande kapital (mom. 1)

1. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Ewy Möller (m) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att utskottet i fråga om beskattningen av arbetande kapital bort anföra följande:

Som framgår av den i inledningen till betänkandet lämnade redogörelsen har frågan om skatten på arbetande kapital under en följd av år uppmärksamats bl. a. i riksdagen. Företagsskattekommittén framhöll i ett år 1981 avlämnat betänkande att den bästa lösningen att komma till rätta med kapitalskatternas negativa effekter på näringslivet var att helt undanta arbetande kapital i mindre och medelstora företag från förmögenhetsbeskattning. Denna uppfattning delades också i princip av en majoritet av de remissinstanser som yttrade sig över utredningsförslaget.

Även skatteutskottet är av samma mening. Om lönsamheten i de mindre företagen skall bevaras och dessa kunna göra sig gällande i en hårdnande konkurrens, internationellt och inom Sverige, måste företagen ha tillgång på riskvilligt kapital, och det kan man tillgodose bl. a. genom lättnader i kapitalbeskattningen.

Utskottet har vid besök nyligen vid småindustrier i Anderstorp och av uppgifter som där lämnades ytterligare styrkts i sin uppfattning att kapitalskatterna innebär allvarliga problem inte minst i samband med generationsväxlingar i företagen.

Mot bakgrund av de företagsskatteskärpningar bl. a. i form av kraftigt höjda kapitalskatter och försämrade konsolideringsmöjligheter i andra hänseenden som riksdagen beslutat under senare år anser utskottet att det finns speciell anledning att nu genomföra företagsskattekommitténs förslag, särskilt som en sådan åtgärd kan väntas medföra ett skattebortfall för staten som är mycket försumbart. Utskottet tillstyrker således att riksdagen hos regeringen begär förslag om slopande av förmögenhetsskatten på i mindre och medelstora företag arbetande kapital.

dels att utskottet under mom. 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:655 yrkande 4, 1984/85:1232, 1984/85:1589, 1984/85:2283 yrkande 4 och 1984/85:2754 yrkande 11 samt med anledning av motionerna 1984/85:2271, 1984/85:2764 och 1984/85:2807 hos regeringen begär förslag så snart som möjligt om slopande av förmögenhetsskatten på i mindre och medelstora företag arbetande kapital.

Dubbelbeskattning av aktieutdelning (mom. 2)

2. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Ewy Möller (m) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 29 med "Frågan om" och slutar på s. 30 med "riskvilligt kapital" bort ha följande lydelse:

På förslag av regeringen har en riksdagsmajoritet av (s) och (vpk) under senare år genomfört en rad åtgärder ägnade att försämbra företagandets villkor. Utskottet tänker bl. a. på slopandet av skattereduktionen för aktieutdelning. Dess syfte var att, i avvaktan på en permanent lösning av frågan hur dubbelbeskattningen i princip kunde elimineras, lindra dubbelbeskattningen av aktieutdelningar.

Det utredningsarbete om dubbelbeskattning av bolagsvinster som tidigare pågått har numera upphört. Utskottet finner det angeläget att utredningsarbetet återupptas så att förslag kan föreläggas riksdagen så snart som möjligt. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

Genom utskottets ställningstagande får också det yrkande i motion 1647 av Nils Åsling (c) som innebär att företag i stödområde A och B skall ha rätt att "utdela" hela aktiekapitalet samt upplupen ränta efter skatt med obeskattade medel anses vara i huvudsak tillgodosett.

dels att utskottet under mom. 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2754 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i fråga om dubbelbeskattning av aktieutdelning.

Sänkning av bolagsskatten m. m. (mom. 4)

3. Knut Wachtmeister (m), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp) och Ewy Möller (m) anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Genom vad" och slutar med "därför motionen" bort ha följande lydelse:

Den formella skattesatsen för aktiebolag är 52 % av den beskattningsbara vinsten. Endast statlig inkomstskatt utgår numera. Det är framför allt lönsamma, vinstgenererande företag som har möjlighet att göra de olika avdrag för avsättningar – frivilliga och på senare år också tvångsmässiga – som beslutats av riksdagen. Bolagsskatten drabbar därför i första hand företag med sämre lönsamhet. För de vinstgivande företagen innebär skatten ett incitament att behålla det genererande vinstkapitalet inom företaget i stället för att dela ut det.

Enligt utskottets mening är det angeläget att sänka bolagsskatten och därmed öka kapitalets rörlighet. En sådan åtgärd är till fördel också för nyföretagandet och således ägnad att befrämja en god strukturutveckling i

näringslivet. En sänkning av bolagsskattesatsen kan kombineras med en viss begränsning av möjligheterna till fondavsättningar för bolagen så att skattebasen breddas.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 2754 såvitt nu är i fråga.

dels att utskottet under mom. 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2754 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i fråga om sänkning av bolagsskatten m. m.

Nyetableringskonto (mom. 5)

4. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Ewy Möller (m) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att utskottet i fråga om nyetableringskonto bort anföra följande:

Om man vill skapa gynnsamma förutsättningar för en god strukturutveckling i näringslivet torde en fortlöpande förnyelse av företagandet vara nödvändig. För att starta ett företag krävs det kapital, och i det nystartade företaget är god tillgång på riskkapital en förutsättning för företagets fortlevnad.

Utskottet finner de i motionerna 655, 680, 1150, 1215 och 1637 framförda synpunkterna värda beaktande. Genom skattestimulanser kan man skapa attitydförändringar till företagandet och därmed gynnsamt påverka förnyelsen av svenskt näringsliv. Frågan har också en sysselsättningspolitisk aspekt, eftersom nya företag innebär nya arbetstillfällen.

Utskottet förordade redan på våren 1981 att frågan om etableringskonto för blivande egenföretagare gjordes till föremål för en allsidig och förutsättningslös prövning inom företagsskattekommittén. Utskottet är medvetet om att kommitténs utredningsuppdrag är omfattande men förutsätter att kommittén så snart som möjligt behandlar den i motionerna aktualiserade frågan så att förslag i ämnet utan onödigt dröjsmål kan föreläggas riksdagen.

Med det anförda anser utskottet sig ha besvarat samtliga nu aktuella motionsyrkanden. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 5 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:655 yrkande 1, 1984/85:680, 1984/85:1150, 1984/85:1215 och 1984/85:1637 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i fråga om nyetableringskonto.

Kooperativ kapitalfond (mom. 9)**5. Stig Josefson och Karl-Anders Petersson (båda c) anser**

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Av vad" och slutar med "och 2730" bort ha följande lydelse:

Kooperationsutredningen föreslog i sitt betänkande (SOU 1981:60) Kooperationen i samhället att medlemmarna i kooperativa företag skulle ha rätt att skriva ned sina insatser i föreningen med ett belopp som motsvarade 60 % av det inbetalda insatskapitalet. Utredningen föreslog också att avsättning till kooperativ kapitalfond skulle vara avdragsgill vid taxeringen. Båda förslagen hade till syfte att förbättra Kooperationens kapitalförsörjning.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att dessa förslag var välmotiverade inte bara av lantbrukskooperativa skäl utan också därför att de var ägnade att underlätta bildandet av nya kooperativa företag, främst arbetskooperativa föreningar. Det är därför beklagligt att förslaget ännu inte lett till lagstiftning.

Utskottet biträder förslagen i motionen och förordar att förslag snarast föreläggas riksdagen. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 9 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2242 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i fråga om kooperativ kapitalfond.

Uppskov med beskattningen av insats i kooperativt företag (mom. 10)

6. Stig Josefson och Karl-Anders Petersson (båda c) anser med återopande av motivering i reservation 5 att utskottet under mom. 10 bort hemställa
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2242 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i fråga om uppskov med beskattningen av insats i kooperativt företag.

Vinstandelssystem (mom. 17)

7. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Ewy Möller (m) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Som framgår" och slutar med "av löntagarfonderna" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna anser utskottet att man bör få till stånd ytterligare företagsanknutna, individuella vinstandelssystem, eftersom enskilt delägarskap måste anses vida bättre för löntagarna än kollektiva löntagarfonder. Anställda bör således stimuleras att köpa aktier i det egna företaget. Därigenom höjer man de anställdas motivation och förbättrar man

effektiviteten i företagen. Utskottet tillstyrker således att man prövar frågan i syfte att underlätta inrättandet av frivilliga vinstandelssystem.

dels att utskottet under mom. 17 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1219 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i fråga om vinstandelssystem.

Arbetsrätligt skadestånd (mom. 24)

8. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Ewy Möller (m) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att utskottet i fråga om arbetsrättsligt skadestånd bort anföra följande:

En mycket betydande majoritet av regeringsrätten in pleno (20 röster mot 4) har i dom meddelad i februari 1980 beslutat att skadestånd som en arbetsgivare utgivit till arbetstagarorganisation för åsidosättande av förhandlingsskyldighet enligt lagen om medbestämmanderätt i arbetslivet skall anses utgöra driftkostnad i arbetsgivarens rörelse.

Genom detta avgörande har således fastslagits att utgivandet av skadeståndet haft direkt samband med rörelseintäkternas förvärvande och bibehållande.

Frågan gäller då i vad mån skadeståndets preventiva syfte bör föranleda att det skall anses utgöra en icke avdragsgill kostnad i förvärvskälla. Ett sådant betraktelsesätt förefaller utskottet föga tilltalande. Arbetsrättsliga regler återfinns i dag i tolv olika lagar däribland MBL och semesterlagen. Bestämmelserna är i stor utsträckning både svåröverskådliga och svårtolkade, och det kan knappast sägas ligga något onormalt eller orimligt i att en arbetsgivare någon gång omedvetet bryter mot lagar eller kollektivavtal. I rättspraxis har också skadestånd ansetts utgöra driftkostnad i praktiskt taget samtliga fall, där skadeståndet utgått på grund av brott mot ett i verksamheten ingånget avtal.

Utskottet anser således i likhet med regeringsrättens majoritet och motionärerna bakom motion 2716 att allmänt skadestånd för åsidosättande av arbetsrättsliga regler bör utgöra avdragsgill omkostnad i en arbetsgivares rörelse och detta så mycket mer som det vid bedömningen av ett sådant skadestånds storlek finns möjlighet för domstolen att väga in också skattemässiga konsekvenser.

Skatteutskottet vill avslutningsvis erinra om att en huvudprincip vid beskattningen är att belopp som är skattepliktigt för mottagaren också skall vara avdragsgillt för utgivaren av beloppet. Som riksskatteverket (RSV) i annat sammanhang påpekat innebär det nuvarande avdragsförbudet att man bryter denna kongruens i systemet.

Utskottet anser således att det inte finns någon rimlig anledning att

särskilja just arbetsrättsliga skadestånd från övriga skadestånd.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 2716.

dels att utskottet under mom. 24 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2716 antar följande

Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att 20 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

Vid beräkning — — — — — arbetstidslagen (1928:673);
skadestånd, som grundas på lagen
(1976:580) om medbestämmande i
arbetslivet eller annan lag som gäller
förhållandet mellan arbetsgivare och
arbetstagare, när skadeståndet avser
annat än ekonomisk skada;
 straffavgift enligt — — — — — enligt 36 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985 och tillämpas när skadeståndsskyldigheten har uppkommit efter ikraftträdandet.

FoU-avdraget (mom. 26)

9. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Ewy Möller (m) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att utskottet i fråga om FoU-avdraget bort anföra följande:

Då det tidigare provisoriska FoU-avdraget permanentades med verkan fr. o. m. 1983 års taxering förelåg en bred enighet om betydelsen av att statsmakterna på olika sätt effektivt stöder forskning och utveckling inom företagen och att generella stödformer av ifrågavarande typ har en betydelsefull uppgift. Entydiga uttalanden från näringslivets sida visar också att avdraget haft betydelse för den långsiktiga planeringen av forskningsinsatserna och för finansieringen av nya forskningsprojekt.

Särskilda FoU-avdrag börjar nu införas i allt fler länder. Det är därför beklagligt att man i Sverige försämrar industrins möjligheter att utveckla och utvidga FoU-verksamheten. De nyligen införda förnyelsefonderna är ägnade att leda till felinvesteringar, de är administrativt svårhanterliga och bör därför så snart som möjligt avvecklas.

Med det anförda tillstyrker utskottet yrkandena om återinförande av

FoU-avdraget. Förslag härom bör föreläggas riksdagen i sådan tid att bestämmelserna kan tillämpas redan vid 1986 års taxering.

dels att utskottet under mom. 26 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:562 yrkande 3, 1984/85:655 yrkande 6 och 1984/85:2754 yrkande 19 hos regeringen begär förslag om återinförande av lagen (1973:421) om särskilt forskningsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt i enlighet med vad utskottet anfört.

Kvittning mellan kommuner av underskott mot överskott (mom. 29)

10. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Ewy Möller (m) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att utskottet i fråga om kvittning mellan kommuner av underskott mot överskott bort anföra följande:

Genom beslut hösten 1984 slopades i enlighet med ett regeringsförslag – med visst undantag – taxeringen till kommunal inkomstskatt för juridiska personer. Dessa har härigenom fått möjlighet att kvitta underskott i en kommun mot överskott i en annan. För fysiska personer gäller emellertid alltså att de saknar sådan möjlighet, om underskottet och överskottet hänförs till olika kommuner.

Från rättvis- och likformighetssynpunkt leder den gällande ordningen till olikformiga och orättvisa resultat. Den innebär bl. a. att den som driver rörelse i annan kommun än hemortskommunen kan gå förlustig rätten att vid taxeringen till kommunal inkomstskatt i sistnämnda kommun dra av underskott på en där belägen bostadsfastighet. Även i andra hänseenden kan nuvarande regler medföra negativa effekter, och utskottet vill i sammanhanget peka på vad utskottet anförde i fråga om beskattningsort för partrederi.

Utskottet delar alltså den i motion 1639 av Knut Wachtmeister m. fl. (m) framförda uppfattningen att rätten att kvitta underskott mot överskott mellan kommuner bör utvidgas att omfatta även fysiska personer.

Förslag av nu angiven innebörd bör skyndsamt föreläggas riksdagen.

dels att utskottet under mom. 29 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1639 hos regeringen begär skyndsamt förslag om slopande av förbudet mot att kvitta underskott i en kommun mot överskott i en annan.

Skattereglerna för fåmansföretag (mom. 30)

11. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Ewy Möller (m) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att utskottet i fråga om skattereglerna för fåmansföretag bort anföra följande:

I syfte att undanröja möjligheter till skattefusk har en rad långtgående regler införts. Syftet med dessa har främst varit att motverka att kostnader för privat konsumtion skall kunna omvandlas till kostnader för företaget. Regler av det här slaget måste naturligtvis finnas. I sin nuvarande omfattning är emellertid bestämmelserna alltför komplicerade och detaljerade, och de leder också till betydande merarbete och besvär för såväl de skattskyldiga som taxeringsmyndigheterna.

Möjligheten att i en seriöst bedriven näringsverksamhet genomföra transaktioner för att undgå skatt, torde vara mycket begränsade och kan, i takt med att aktiebolagen åläggs att utse kvalificerade revisorer, väntas minska ytterligare. Utskottet anser sig därför böra biträda yrkandet i den moderata partimotionen att företagsskattekommittén genom tilläggsdirektiv får i uppdrag att se över de särskilda skattereglerna i fråga om fåmansföretag. Härigenom får också motionerna 658 och 2210 anses vara i viss mån tillgodosedda.

dels att utskottet under mom. 30 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:562 yrkande 2, 1984/85:2210 och 1984/85:2283 yrkande 5 hos regeringen begär en översyn av skattereglerna för fåmansföretag.

Särskilda yttranden

Underhållsfond (mom. 8)

1. Knut Wachtmeister, Bo Lundgren, Karl Björzén och Ewy Möller (alla m) anför:

I motion 2364 begär motionären en utredning av frågan om inrättande av underhållsfonder för enskilt ägda hyreshus. Vi anser att de i motionen framförda synpunkterna förtjänar att uppmärksammas. Om man skall kunna vidmakthålla ett kontinuerligt underhåll av hyresfastigheter i enskild ägo och därigenom skapa en god boendemiljö för hyresgästerna bör det finnas en möjlighet att årligen avsätta medel till en reparations- och underhållsfond. Genom en sådan avsättningsmöjlighet skulle man också uppnå konkurrensneutralitet mellan de allmänna bostadsföretagen och de privata fastighetsägarna.

Vi har för dagen ansett oss inte böra ställa något särskilt yrkande. Vi förutsätter emellertid att regeringen uppmärksammar problemet och i lämpligt sammanhang tillsätter en utredning med uppdrag att pröva den i motionen aktualiserade frågan.

Utvidgning av rätten att göra avsättning till investeringsfond m. m. (mom. 11-13 och 15)

2. Knut Wachtmeister (m), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp) och Ewy Möller (m) anför:

Vi hälsar med tillfredsställelse att skatteutskottet hos regeringen begär en ändring av de bestämmelser som reglerar frågan om partrederis beskattningsort. Det finns emellertid också andra frågor gällande partrederiernas beskattning som bör uppmärksammas i det fortsatta reformarbetet.

Reglerna om avsättning till allmän investeringsfond gäller inte för partrederier, och sådana rederier som drivs i aktiebolagsform får utnyttja fondmedlen uteslutande för anskaffning av nybyggt tonnage. Detta anser vi vara brister som i vart fall på sikt bör undanröjas. Vi delar också den i motion 2731 uttalade meningen att investeringsreserverna bör få användas på samma sätt i partrederirörelse som i fiskerinäringen, dvs. utan särskilt bemyndigande av regeringen eller industriverket.

Enligt bestämmelser som riksdagen antog 1973 får avdrag för underskott i partrederi till följd av kontraktsavskrivning endast ske mot inkomst av rederi-, luftfarts- eller varvsrörelse, och detsamma gäller i fråga om underskott som uppkommit till följd av högre avskrivning än 10 % av anskaffningsvärdet för fartyg. Dessa bestämmelser har otvivelaktigt medfört att tillflödet av nytt kapital till partrederierna sinat. Som motionärerna i motion 2731 framhåller är det av stor betydelse för partrederierna att de har tillgång på riskvilligt kapital.

Utskottet har begärt en ändring av bestämmelserna gällande rätt beskattningsort för partrederi. Härigenom torde de mest akuta skatteproblemen för partrederirörelsen komma att undanröjas. Mot den bakgrunden har vi ansett oss kunna för närvarande avstå från att ställa ytterligare krav i fråga om partrederiernas beskattning. Vi förutsätter emellertid att regeringen även i fortsättningen uppmärksamtar och följer utvecklingen inom rederinäringen och vid behov lägger fram erforderliga förslag till ändringar av skattereglerna.

Värdeminskning av asfaltanläggning (mom. 23)

3. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Ewy Möller (m) och Karl-Anders Petersson (c) anför:

Riksdagen begärde redan vid 1980/81 års riksmöte en utredning av frågan om avdrag för värdeminskning av markanläggningar. I sammanhanget åberopades (jfr SkU 1980/81:25) att då gällande bestämmelser i ämnet tillkommit redan 1969 och att under tiden därefter den tekniska utvecklingen och strukturrationaliseringen inom näringslivet bidragit till att i varje fall vissa typer av markanläggningar fått en mer begränsad ekonomisk varaktighet än tidigare. Översynen borde enligt skatteutskottets uppfattning avse alla markanläggningar i fråga om vilka en förmånligare avskrivning än den

gällande kunde vara motiverad.

Någon översyn har ännu inte skett. Vi förutsätter att regeringen utan något särskilt yrkande från riksdagen så snart som möjligt tillmötesgår riksdagens begäran om en översyn.

FoU-avdraget (mom. 26)

4. Kjell Johansson (fp) anför:

Jag delar i princip majoritetens uppfattning att FoU-avdraget bör återinföras. Av statsfinansiella skäl anser jag det emellertid inte möjligt att nu ta ställning i denna fråga. Jag förutsätter dock att regeringen i lämpligt sammanhang återkommer i ärendet.

Innehåll

<i>Sammanfattning</i>	1
<i>Motionerna</i>	2
<i>Gällande rätt m. m.</i>	
Arbetande kapital	6
Företagsskattekommittén	8
Utredningen angående de små och medelstora företagens finan-	
siella situation	9
Kooperationsutredningen	9
Dubbelbeskattning av aktieutdelning	10
Partrederi	10
Villkorat aktieägartillskott	11
Vinstandelssystem	13
Bolagsskatt	13
Fondavsättning m. m.	
Investeringsfond och investeringsreserv	13
Resultatutjämningsfonder m. m.	14
Reparationsfond	14
Tidigare behandling	15
Proposition 1984/85:93	15
Företagsskattekommittén	15
Skogskonto	16
Lön till barn	17
Försäkringskostnader	17
Värdeminskning	18
Arbetsrättsligt skadestånd	19
Representation	19
FoU-avdraget	20
Kulturstöd	21
Konstgödsel	22
Kvittning mellan kommuner av underskott mot överskott	23
<i>Utskottet</i>	
Arbetande kapital, etableringskonto, försäkringspremier m. m.	23
Vissa vinstutjämningsfrågor	
Lantbrukskonto, underhållsfond m. m.	25
Investeringsfond och investeringsreserv	27
Partrederi	
Hemortskommun	28
1973 års regler	28
Villkorat aktieägartillskott	29

Aktieutdelning	29
Vinstandelssystem	30
Värdeminskning	30
Konstgödsel	30
Övriga yrkanden	31
Hemställan	31
Reservationer	
Beskattningen av arbetande kapital	34
Dubbelbeskattning av aktieutdelning	35
Sänkning av bolagsskatten m. m.	35
Nyetableringskonto	36
Kooperativ kapitalfond	37
Uppskov med beskattningen av insats i kooperativt företag	37
Vinstandelssystem	37
Arbetsrättsligt skadestånd	38
FoU-avdraget	39
Kvittning mellan kommuner av underskott mot överskott	40
Skattereglerna för fåmansföretag	40
Särskilda yttranden	
Underhållsfond	41
Utvidgning av rätten att göra avsättning till investeringsfond m. m.	42
Värdeminskning av asfaltenläggning	42
FoU-avdraget	43

